

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนแนวทางการวิเคราะห์กระบวนการเกณฑ์และฝึกอบรมทหารกองประจำการกองทัพอากาศที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย ประกอบด้วย

1. ทฤษฎีระบบ
2. กระบวนการเกณฑ์ทหารกองประจำการกองทัพอากาศ
3. กระบวนการฝึกอบรม
4. คุณลักษณะทหารกองประจำการหลังการฝึกอบรม
5. ความพึงพอใจในการเป็นทหาร
6. ผลกระทบทางสังคม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีระบบ

ความหมายของระบบ

เชิร์ชแมน (Churchman, 1971, p. 3) กล่าวว่า เมื่อนักวิทยาศาสตร์คิดถึงความหมายของระบบจะต้องพิจารณาถึงพื้นฐาน 5 ประการ คือ

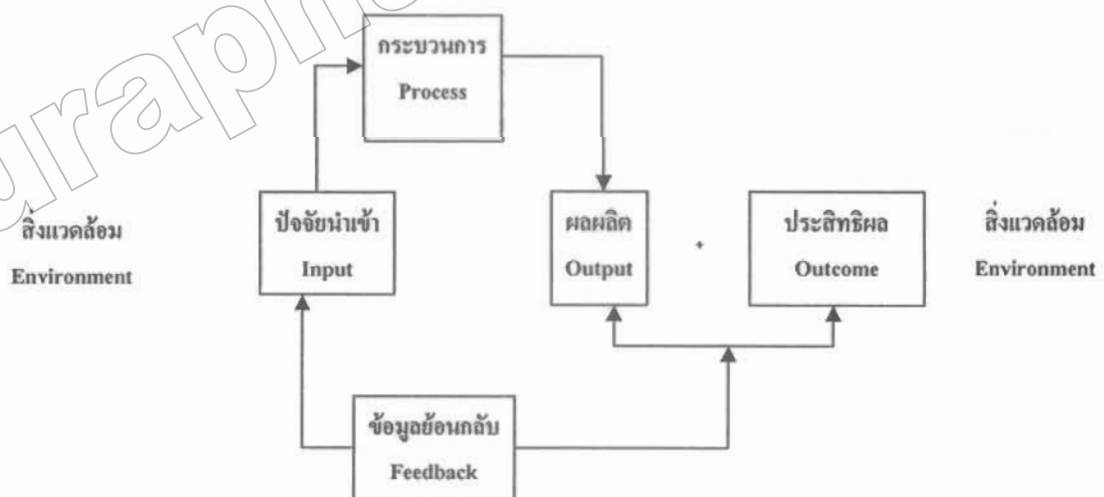
1. จุดประสงค์ของระบบนั้น (System Objectives)
2. สิ่งแวดล้อม (Environment) หรือข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ล้อมรอบระบบ
3. ทรัพยากรหรือปัจจัยหรือสิ่งนำเข้าของระบบ (Resources of System)
4. องค์ประกอบหรือส่วนต่าง ๆ ของระบบ (Component of System)
5. การดำเนินการของระบบ (Management of the System)

ฟรีไวโว (Semprevivo, 1976, p. 2) พยายามจะทำให้เห็นว่า ระบบคืออะไร โดยชี้ว่าในระบบหนึ่งจะมีจุดร่วมกันในเรื่องต่อไปนี้คือ

1. ความปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Intercetion with Environment)
2. จุดมุ่งหมาย (Purpose)
3. การจัดการในระบบเอง (Self Regulation)
4. การปรับปรุงแก้ไขหรือส่งผลย้อนกลับ (Self Correction)

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของระบบได้ดีขึ้น จึงสรุปได้ว่า

1. ระบบจะต้องประกอบด้วย
 - 1.1 ส่วนย่อย (Parts, Element หรือ Components)
 - 1.2 ความสัมพันธ์ (Relationship Connection, Interaction, Interrelation)
 - 1.3 ความเป็นส่วนรวม (Unity หรือ Whole)
2. ระบบจะต้องมีจุดมุ่งหมาย (Goals or Purpose or Objectives)
3. ลักษณะของระบบจะต้องเป็นระบบย่อย ระบบใหญ่อยู่เสมอ คือ สิ่งหนึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของอีกส่วนหนึ่ง (Sub – System in System)
4. ในระบบจะประกอบด้วย
 - 4.1 สิ่งที่อยู่รอบระบบ ก็คือ สิ่งแวดล้อม (Environment) บางครั้งอาจเรียกว่า Context และบางทีก็เป็นข้อจำกัด (Constraint)
 - 4.2 สิ่งนำเข้าหรือปัจจัยนำเข้า (Input) หรือทรัพยากรที่ต้องใช้ในระบบ หรือ ส่วนของระบบที่จะทำให้อำนาจนำไปผลิตให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมาย
 - 4.3 มีกระบวนการหรือการจัดการภายใน (Process) หรือการจัดรูปแบบ หรือจัดการกับสิ่งนำเข้านั้น
 - 4.4 มีส่วนที่เป็นผลิตผล (Output) และประสิทธิผล (Outcome) ซึ่งจะดูผลย้อนกลับ (Feedback) ว่าได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ส่วนประกอบของระบบ

ชนิดของระบบ (Systems Type)

การแบ่งชนิดของระบบตามลักษณะรูปธรรมและนามธรรมนั้น มีผู้แบ่งต่าง ๆ กันดังนี้

1. แทกกาส และคณะ (Taggart, et al., 1980, p. 16) แบ่งเป็น

1.1 ระบบรูปธรรม (Concrete System) คือ ระบบที่มีสิ่งของที่มองเห็นได้ เป็นสิ่งที่มีตัวตน เช่น ระบบร่างกาย ระบบสุริยะจักรวาล เป็นต้น

1.2 ระบบนามธรรม (Abstract System) คือ ระบบที่เป็นแนวคิดต่าง ๆ เช่น ระบบค่านิยมของคน ระบบความคิดในการวางแผน ระบบทัศนคติในการพัฒนา เป็นต้น

2. แกรงเกอร์ (Granger, 1971, p. 10) แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.1 ระบบลมทะเล ระบบสุริยะจักรวาล ระบบภูมิประเทศ

2.2 ระบบสิ่งของไม่มีชีวิตที่คนสร้างขึ้น (Mechanical System) ซึ่งเหมือนกัน Manipulated System เช่น ระบบรถยนต์ ระบบโรงงาน เป็นต้น

2.3 ระบบสิ่งมีชีวิต (Living System) เช่น ระบบกายคน ระบบการปรุงอาหารของพืช เป็นต้น

2.4 ระบบเชิงสัญลักษณ์ (Formal Sysbolic System) เป็นระบบที่เป็นนามธรรมต้องอาศัยสัญลักษณ์เข้าช่วย เช่น ระบบการคิดทางคณิตศาสตร์ ระบบกฎหมาย เป็นต้น

การแบ่งตามประเภทที่ระบบเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมนั้น แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (Granger, 1971, pp. 12 - 17)

1. ระบบเปิด (Open System) คือ ระบบที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (External Environment) อย่างมาก บางครั้งต้องได้รับทรัพยากร (Input) จากภายนอก เช่น ระบบการตรวจเลือกทหาร ซึ่งต้องได้รับงบประมาณจากกองทัพ ต้องได้ทหารกองประจำการจากการคัดเลือกทหารกองเกิน มีลักษณะเป็นระบบเปิด

2. ระบบปิด (Closed Systems) ได้แก่ ระบบที่อยู่ได้ในตัวเองหรือมีทรัพยากรนำเข้าและผลผลิตอยู่ภายในตัวเอง เกี่ยวข้องกับภายนอกน้อย เช่น ระบบวงจรไฟฟ้า ระบบการไหลเวียนของโลหิต ในบางขณะไม่ต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อมภายนอก หรือระบบอัตโนมัติที่เกิดขึ้นโดยตัวของมันเอง

รูปแบบของระบบ (Systems Model)

การที่จะเข้าใจระบบให้ดีหรือมองเห็นระบบได้ชัดเจน ส่วนใหญ่จะสื่อความหมายของภาพระบบนั้นด้วยรูปแบบ (Model) ซึ่งจะทำให้เข้าใจหรือมองเห็นระบบส่วนรวม ส่วนประกอบย่อย ความสัมพันธ์ และลักษณะของกลไกของระบบ (Input – Process – Output – Context) ได้อย่างดีนั้น การจัดทำรูปแบบของระบบเป็นลักษณะเหมือนการสื่อความหมาย เป็นภาษาของระบบ

ซึ่งจะช่วยอธิบายให้เห็นระบบนั้นอย่างชัดเจน รูปแบบช่วยให้มีการวิเคราะห์ระบบได้ดี ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เข้าใจยากได้ง่าย ทำให้เกิดมโนทัศน์ในสิ่งนั้น

คอยล์ (Coyle, 1977, pp. 5 - 6) ได้ให้ความหมายรูปแบบของระบบว่าเป็นรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นการอธิบาย อาจจะโดยใช้คำพูด ไดอะแกรม หรือรูปแบบทางคณิตศาสตร์ซึ่งแสดงโครงสร้างและการทำงานของระบบ โดยทำให้เห็นเด่นชัด ไม่กำกวม และมองเห็นองค์ประกอบของระบบชัดเจน ดังนั้น รูปแบบของระบบอาจจะเป็นคำพูด (Verbal) ไดอะแกรม (Diagrammatic Form) รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Form) และอาจทำได้หลายแบบ เช่น การบรรยายทางภาษา (Verbal Description) การทำเป็นรูปชุดของการหรืออาจจัดทำเป็น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ก็ได้ (Wymore, 1976, p. 2)

วิธีการระบบ (Systems Approach)

เป็นการนำเรื่องของระบบเข้าไปในเรื่องการค้นหาและแก้ปัญหา และใช้ความคิดเชิงระบบช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหานั้น

ขั้นตอนของวิธีการระบบ (Systems Approach) ของเคอเชอ (Kircher, 1975, pp. 20 - 22)

1. ขั้นจุดมุ่งหมาย (Purpose) คือ จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของระบบให้ชัดเจน
2. ขั้นพิจารณาสิ่งแวดล้อม (Environment) ว่ามีสิ่งใดจะมีผลต่อระบบบ้าง
3. ขั้นพิจารณาทรัพยากร (Resources) พิจารณาว่าสิ่งใดจะเกื้อกูลต่อระบบบ้าง
4. ขั้นจัด (Organization) จัดทำโครงสร้างหรือจัดองค์ประกอบให้เป็นลักษณะองค์การ

ที่มีแบบแผนที่ดี

5. ขั้นจัดการและตัดสินใจ (Management and Decisions) เป็นขั้นที่ดำเนินการ โดยตั้งจุดมุ่งหมาย ขจัดปัญหาอุปสรรคจากสิ่งแวดล้อม นำทรัพยากรมาใช้ จัดสรรทรัพยากรให้ถูกต้อง วางแผน ดำเนินการ ควบคุมงานและดูผลที่ได้รับกับจุดประสงค์

ขั้นตอนของเคอเชอเป็นขั้นตอนของการใช้ Systems Approach ในการวางแผน มีขั้นตอนคือ

1. พิจารณาความจำเป็น (Need) โดยดูปัญหาและจำกัดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน
2. กำหนดจุดประสงค์ (Objective) ว่าต้องการผลเช่นใดที่เป็นการแก้ปัญหาและสนองความจำเป็นนั้นได้
3. พิจารณาข้อขัดข้อง (Constraints) จากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่จะได้ (Resources)
4. หาหนทางต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ได้ผลตามจุดประสงค์ (Alternatives)
5. เลือกและตัดสินใจใช้ทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง โดยมีเกณฑ์ (Selection)
6. การทดลองทางเลือก (Try Out)

7. การประเมินผลและส่งผลย้อนกลับ (Evaluation & Feedback)

8. ปรับปรุง (Modification)

9. นำไปใช้ (Implementation)

การวิเคราะห์ระบบ (Systems Analysis)

เป็นกระบวนการในการวางเส้นทางเพื่อหาวิธีแก้ปัญหที่ซับซ้อนและเป็นปัญหาที่ยากลำบาก โดยพยายามหาวิธีทางที่ดีที่สุด โดยจับจุดของปัญหาและวิเคราะห์จนได้แนวทางที่ดีและประหยัด (Granger, 1971, p. 94) หรือเป็นกระบวนการในการศึกษาแยกแยะในข้างบนที่มีปฏิสัมพันธ์ในระบบหรือองค์กรนั้น เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือให้ได้ผลดีกว่าเดิม (Semprevivo, 1976, p. 7) หรือเป็นกระบวนการในการพัฒนาและจัดทำรูปแบบของระบบให้เห็นความยุ่งยากซับซ้อนที่เป็นอยู่เพื่อศึกษาวิเคราะห์ให้ละเอียดถึงปัญหานั้น เพื่อจะได้แก้ไขต่อไป (Wymore, 1976, p. 2)

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ระบบ

เคลแลนด์ และคิง (Cleland & King, 1975, p. 23) ได้กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบและเปรียบเทียบการปฏิบัติในทางเลือกต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ว่าตรงจุดประสงค์หรือไม่
 2. เปรียบเทียบกันระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ว่า ทางเลือกใดใช้ทรัพยากรได้คุ้มค่า หรือค่าใช้จ่ายคุ้มกันกับผลที่ได้รับ
 3. พิจารณาความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ
- นอกจากนี้ เซมเปรโว (Semprevivo, 1976, p. 14) ได้เสนอการวิเคราะห์ระบบไว้

10 ขั้นตอน

1. จำกัดปัญหา (Problem Definition)
2. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ (Data Collection and Analysis)
3. วิเคราะห์ทางเลือกของระบบ (Analysis of System Alternatives)
4. ตัดสินใจในความเป็นไปได้ (Determination of Feasibility)
5. พัฒนาข้อเสนอของระบบใหม่ (Development of the Systems Proposal)
6. พัฒนาระบบในลักษณะทดลองดูก่อนในบางส่วน (Pilot or Prototype System Development)
7. ออกแบบระบบ (System Design)
8. พัฒนาทั้งโครงการ (Program Development)
9. ใช้ระบบ (System Implementation)

10. ติดตามผลกระทบ (System Follow – up)

ถ้าพิจารณาขั้นตอนของวิธีการระบบและการวิเคราะห์ระบบแล้ว จะเห็นว่าวิธีการระบบและการวิเคราะห์ระบบนั้น มุ่งในการแก้ปัญหาระบบหรือแก้ปัญหาใดก็ตาม โดยให้มองสิ่งนั้นให้เป็นระบบเสียก่อนและแก้ด้วยวิธีของระบบ เมื่อใช้ขั้นตอนและการวิเคราะห์ที่ละเอียดถี่ถ้วนแล้วจะช่วยให้ปัญหาที่ซับซ้อนนั้นง่าย และแก้ไขในวิธีที่คุ้มค่าหรือโดยวิธีที่ดีที่สุด ดังนั้น การใช้ความคิดเชิงระบบจึงนำไปใช้แก้ปัญหาได้กว้างขวาง เพราะการคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ในภาพรวม คือ การรวมกันของสิ่งต่างๆ และมองความสัมพันธ์มองกลไกของสิ่งเหล่านั้นให้ชัดเจน ให้เราเข้าใจสิ่งเหล่านั้นดีขึ้น และสามารถแก้ปัญหานั้นได้ดี ความคิดเชิงระบบ จึงนำไปใช้ในการพัฒนา โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้ในทุกมิติ

กระบวนการเกณฑ์และฝึกอบรมทหารกองประจำการกองทัพอากาศที่มีผลกระทบคือ สังคมไทย เป็นกระบวนการตามแนวคิดทฤษฎีระบบ มีลักษณะเป็นระบบเปิด (Open System) กล่าวคือ เป็นกระบวนการมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (External Environment) อย่างมาก ต้องได้รับทรัพยากรจากภายนอก กล่าวคือต้องได้รับงบประมาณจากกองทัพในการเกณฑ์ (คัดเลือก) ทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ได้ทหารกองประจำการจากการคัดเลือกทหารกองเกิน (Input) ทหารกองประจำการได้รับการฝึกอบรมตามกระบวนการฝึกอบรมที่กองทัพกำหนดให้ (Process) เพื่อให้ได้ทหารที่มีคุณลักษณะตามที่กองทัพคาดหวัง (Output) มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความเสียสละ มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นทหารและไม่ขาดหนีราชการทหาร มีความพึงพอใจในการรับราชการทหารจนครบกำหนดปลดประจำการ 2 ปี เมื่อปลดประจำการแล้วทำให้ยังเกิดผลกระทบต่อสังคม (Outcome) สามารถใช้ความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างประจำการไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีวุฒิภาวะในการดำรงชีวิตมากขึ้น ส่งผลให้มีโอกาสทำงานที่ดี มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีวิต นอกจากนั้นยังสามารถถ่ายทอดพฤติกรรมการเป็นทหารสู่ครอบครัวและสังคม เป็นที่ยอมรับ และคาดหวังของชุมชนและสังคมในการเป็นผู้นำเพื่อพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป หากการดำเนินการกระบวนการเกณฑ์และฝึกอบรมทหารกองประจำการไม่ประสบผลสำเร็จ ก็ต้องใช้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ไปพิจารณาปัจจัยนำเข้า (Input) และดำเนินการต่อไปจนครบรอบของระบบ

กระบวนการเกณฑ์ทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีความชัดเจนในประเด็นของการเกณฑ์ (คัดเลือก) ทหารกองประจำการ จึงได้ศึกษาลำดับความเป็นมาในการเกณฑ์ (คัดเลือก) ทหารกองเกินเข้าเป็นทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ตั้งแต่อดีตว่ามีรูปแบบเป็นอย่างไร จนถึงปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ได้ค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี หลักการ กฎหมาย พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ (คัดเลือก) ทหารกองเกินเข้าเป็นทหารกองประจำการ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาโดยเฉพาะนโยบาย ระเบียบ และคำสั่งต่าง ๆ ของกองทัพอากาศ ดังนี้

1. การเกณฑ์ (คัดเลือก) ทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

การเกณฑ์คนเข้ามาเป็นทหาร ได้กระทำเป็นประจำมาแต่ดึกดำบรรพ์ เพราะธรรมชาติมนุษย์ ไม่เลือกว่าชาติใดภาษาใด ถ้ารวมกันมีอาณาเขตอยู่เป็นอิสระแล้ว ก็จำเป็นต้องมีกำลังสำหรับต่อสู้ศัตรู เพื่อป้องกันการละเมิดอธิปไตยจากชาติอื่น ดังนั้นการเกณฑ์ทหารไว้สำหรับต่อสู้ศัตรูจึงเป็น ความจำเป็นของทุกชาติที่มีอิสระมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์จนกระทั่งทุกวันนี้ (กรมศิลปากร, 2507, หน้า 29)

หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการเกณฑ์ทหารนั้น ได้พัฒนามาตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบันตาม ความเจริญของประเทศชาติ ในสมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยกรุงธนบุรี ได้ใช้หลัก ในการป้องกันประเทศ โดยถือว่าชายไทยทุกคนต้องเป็นทหารมีหน้าที่ป้องกันประเทศ วิธีนี้ได้ใช้ ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2525, หน้า 99)

ในตอนต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ นับตั้งแต่รัชกาลที่ 1-3 (พ.ศ. 2325 ถึง พ.ศ. 2394) นั้น โดยทั่วไปหลักการทางทหารคงเป็นไปตามตำราพิชัยสงครามอย่างในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้ปรับปรุง วิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมแล้วจัดทำเป็นแบบแผนเสียใหม่ เพื่อให้สามารถดำเนินการและ ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการจัด การฝึก การยุทธ การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์

ในสมัยรัชกาลที่ 4 - 6 (พ.ศ. 2394 ถึง 2468) รัชกาลที่ 4 ได้เริ่มการปฏิรูประบบต่าง ๆ เป็นขั้นตอนตามลำดับ โดยเลือกเอาแบบอย่างที่ดีของชาติมหาอำนาจตะวันตกมาประยุกต์เข้ากับ หลักการเดิมจัดให้มีการฝึก การศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง เพื่อพัฒนา ทั้งในด้านการทหาร การรักษาความสงบ และการปกครอง นโยบายอีกประการหนึ่งคือ การเสริมสร้างกำลังกองทัพและมาตรการในการป้องกันประเทศ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และภัยคุกคามในขณะนั้น โดยได้ดำเนินการจัดหน่วยทหารที่ทันสมัยขึ้นอย่างยุโรป หลายแบบ หลายหน่วย ซึ่งเป็นพื้นฐานมาจนถึงปัจจุบัน ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ตราพระราชบัญญัติในลักษณะ เกณฑ์ทหาร ร.ศ. 122 ขึ้นใช้ใน 4 มณฑล คือ มณฑลนครราชสีมา มณฑลนครสวรรค์ มณฑล พิชณุโลก และมณฑลราชบุรี เพื่อเป็นการทดลองสำหรับในการที่จะประกาศใช้พระราชบัญญัติ ลักษณะเกณฑ์ทหารต่อไป ต่อมาได้ตราพระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124 ขึ้น โดยแยก การเกณฑ์ทหารออกจากราชการพลเรือนโดยเด็ดขาด ได้ประกาศใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2488 และได้ ขยายเพิ่มเติมที่ละหัวเมือง จนกระทั่งทั่วราชอาณาจักรในรัชกาลที่ 6 และได้มีการพัฒนาขึ้นเป็น ลำดับจนถึงปัจจุบันในปัจจุบันใช้หลักเกณฑ์การคัดเลือกทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัติ รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งมีทั้งหมด 9 หมวด 51 มาตรา เป็นการเปลี่ยนแปลงจาก

พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2498 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2516 และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 226 และฉบับที่ 300 พ.ศ. 2515 นอกจากตัวพระราชบัญญัติซึ่งเป็นแม่บทใหญ่แล้ว ยังมีกฎกระทรวงกลาโหมกฎกระทรวงมหาดไทย ซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้อีก และเพื่อป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งหรือการดำเนินการไม่ไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งสองกระทรวงจึงได้บันทึกข้อตกลงขึ้นชื่อว่า “บันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย ในระเบียบการอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497” และได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นลำดับมาจนถึงปัจจุบัน

2. บุคคลที่ต้องเข้ารับการเกณฑ์ (คัดเลือก) เป็นทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 9 ทหารกองเกินซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างที่จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการและเมื่อต้องเข้ากองประจำการจะต้องเข้ารับราชการทหารมีกำหนดสองปี ส่วนผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษหรือเมื่อมีกรณีพิเศษ จะได้รับราชการทหารน้อยกว่าสองปี ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ แต่สำหรับผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษนั้นจะอ้างสิทธิ์ดังกล่าวได้ ต่อเมื่อแสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันที่ตรวจเลือก หรือต่อหน่วยที่ตนร้องขอ วันเริ่มเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ให้นับตั้งแต่วันขึ้นทะเบียนกองประจำการในกรณีที่ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการแล้ว แต่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการในวันที่ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ จะขึ้นทะเบียนกองประจำการภายหลังจากวันเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ และให้ถือว่าผู้นั้นได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการตั้งแต่วันที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการ เมื่ออยู่ในกองประจำการจนครบกำหนดแล้วให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ดังนี้ กองหนุนชั้นที่ 1 เจ็ดปี กองหนุนชั้นที่ 2 สิบปี กองหนุนชั้นที่ 3 ตามลำดับชั้นขึ้นไปจนพ้นราชการทหารประเภทที่ 1

บุคคลซึ่งสำเร็จการศึกษาวิชาทหาร ตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และมีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดในกฎกระทรวงจะได้รับราชการทหารน้อยกว่าสองปี หรือให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่จะอ้างสิทธิ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกหรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการทหารในวันร้องขอ หรือต่อหน่วยที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วแต่กรณี ส่วนที่จะให้อยู่ในกองหนุนชั้นใดและเป็นเวลาเท่าใดนั้น ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการปลดทหารกองเกิน ที่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ตาม วรรค 2 การรับ

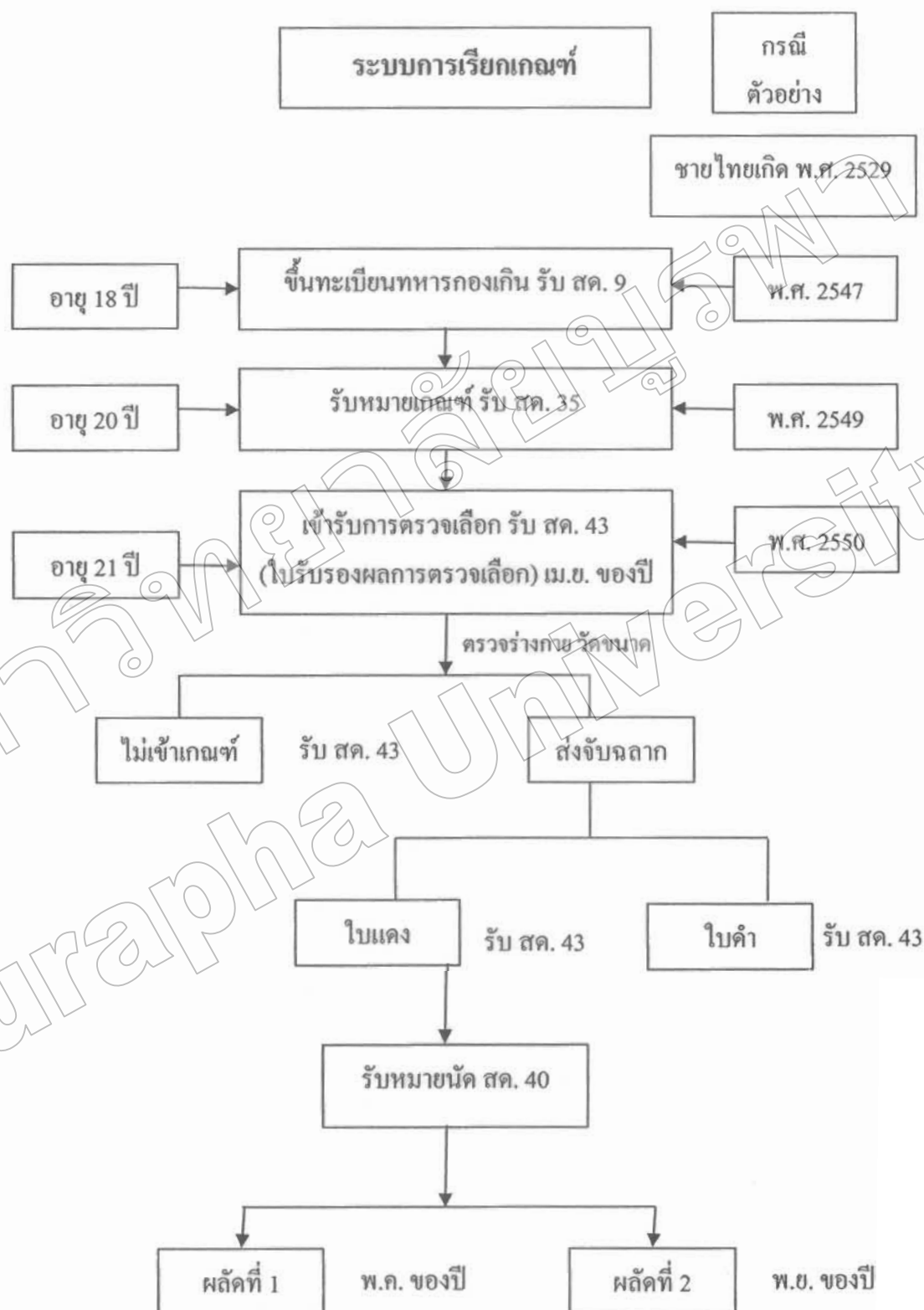
บุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 8 ส่วนใหญ่จะใช้วิธีตรวจเลือกจากทหารกองเกินเข้ากองประจำการ อันเป็นวิธีหลักหรือวิธีบังคับ จึงมีบุคคลที่จะเข้ากองประจำการด้วยวิธีสมัครใจเป็นส่วนน้อย แม้ว่าทางราชการจะได้กำหนดให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ที่สมัครใจ เช่น ให้สิทธิในการเลือกเข้าเป็น ทหารบก ทหารเรือ หรือทหารอากาศ ได้ตามใจชอบถ้าหากการตรวจเลือกของอำเภอขึ้นต้องส่งคนให้ทั้ง 3 เหล่าทัพ ในเวลาเดียวกัน เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งการรับราชการทหาร ทางราชการได้ออกกฎหมายกำหนดให้มีการลงโทษให้แก่ผู้หลีกเลี่ยง ละเลย ไม่กระทำตามพระราชบัญญัติที่กำหนดไว้ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 45 ผู้ที่หลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่ให้คณะกรรมการตรวจเลือกเข้ากองประจำการ มีความผิดต้องจำคุก ไม่เกิน 3 ปี ทหารกองเกินจะถูกเรียกมาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการคัดเลือกเข้ากองประจำการในพุทธศักราชที่ตนมีอายุย่างเข้าเป็นปีที่สิบเอ็ด ในเดือนเมษายนของทุกปี จะทำการคัดเลือกทหารกองเกินเข้าเป็นทหารกองประจำการไปตามจำนวนที่ทางราชการกำหนด และจะแบ่งเรียกเข้ารับราชการเป็น 2 ผลัด คือ ผลัดที่ 1 ในต้นเดือนพฤษภาคม และผลัดที่ 2 ในต้นเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ดังภาพที่ 3

3. สภาพการเกณฑ์ (คัดเลือก) ทหารกองประจำการกองบิน 1 กองบิน 4 กองบิน 7 และกรมทหารต่อสู้อากาศยานรักษาพระองค์

การเกณฑ์ (คัดเลือก) ทหารกองประจำการของกองบิน 1 จังหวัดนครราชสีมา กองบิน 4 จังหวัดนครสวรรค์ กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกรมทหารต่อสู้อากาศยานรักษาพระองค์ หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดปทุมธานี เป็นการเกณฑ์ตามความจำเป็นต้องการทหารเพื่อใช้ในแต่ละหน่วย โดยมลฑลทหารบกที่กองบินทั้ง 3 กองบิน และกรมทหารต่อสู้อากาศยานสังกัดอยู่ เป็นผู้ดำเนินการเกณฑ์ทหาร ซึ่งจะเรียกเกณฑ์จากชายไทยที่มีอายุครบเกณฑ์และขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ไว้แล้ว ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในบริเวณหรือใกล้เคียงที่ตั้งของกองบินและหน่วยทหาร หากจำนวนผู้ที่ครบกำหนดการเกณฑ์ไม่เพียงพอแก่ความต้องการกำลังพลของแต่ละกองบิน ก็จะเรียกเกณฑ์จากจังหวัดใกล้เคียงอื่น ๆ เพื่อเป็นการลดจำนวนเวลาการเดินทางกลับภูมิลำเนาของทหารกองประจำการเมื่อได้รับอนุญาตให้กลับบ้านได้ในวันหยุด หรือเมื่อมีเหตุจำเป็นต้องขออนุญาตลากลับภูมิลำเนา และป้องกันการขาดหนีราชการทหาร เพราะทหารอาจเกิดอาการท้อแท้เมื่อต้องใช้เวลาในการเดินทางมากเกินไป ทำให้กลับเข้าหน่วยล่าช้ากว่ากำหนดหรือไม่ก็อาจหนีราชการไปไม่กลับเข้ากรมกอง ปัญหาในการเกณฑ์ทหารกองประจำการของทั้ง 4 หน่วยดังกล่าว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นปัญหาในลักษณะการสูญเสียยอดกำลังพล ทั้งก่อนการเกณฑ์และหลังจากการเกณฑ์เข้ามาเป็นทหารกองประจำการแล้ว ได้แก่ การสูญเสียจากการขาดหมายนัด การปลดควบคุม และการขาดหนีราชการทหาร ซึ่งเป็น

การสูญเสียกำลังพลในลักษณะดังกล่าวจำนวนมากในแต่ละปี อันส่งผลกระทบในทางลบแก่กองทัพ สังคม และตัวทหารกองประจำการเอง และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดมานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งควรได้รับการแก้ไขวิธีการเกณฑ์ทหารให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน

การเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในพื้นที่ กองบิน 1 จังหวัดนครราชสีมา กองบิน 4 จังหวัดนครสวรรค์ กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกรมทหารต่อสู้อากาศยานรักษาพระองค์ หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ในการทำวิจัย เนื่องจากหน่วยทหารทั้ง 4 หน่วยดังกล่าว มีที่ตั้งอยู่ในภาคทั้ง 4 ภาค ของประเทศไทย สามารถเป็นตัวแทนประชากรในกองบินอื่น ๆ ในแต่ละภาคได้เนื่องจากมีบริบทในด้านพื้นที่ และด้านการดำรงชีวิตที่ใกล้เคียงกัน ประกอบกับมีปัญหาค่าเกณฑ์ทหารที่คล้ายคลึงกัน สามารถอ้างอิงไปยังหน่วยทหารอื่น ๆ ของกองทัพอากาศได้

ภาพที่ 3 ระบบการเรียกเกณฑ์ทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

4. การร้องขอเพื่อเรียกเกณฑ์ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

กองทัพอากาศ

4.1 ขั้นตอนการร้องขอเพื่อเรียกเกณฑ์

การเรียกเกณฑ์ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ กองทัพอากาศ มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (กระทรวงกลาโหม, 2538; กองทัพอากาศ, 2545)

4.1.1 หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ แจ้งหน่วยที่เกี่ยวข้องส่งแผนความต้องการประจำปี

4.1.2 หน่วยขึ้นตรง กองทัพอากาศ แจ้งความต้องการการใช้งานตามภารกิจ ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการพัฒนาอากาศโยธิน

4.1.3 หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ รวบรวมความต้องการเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาอากาศโยธิน เพื่อพิจารณา

4.1.4 คณะกรรมการพัฒนาอากาศโยธิน สรุปผล เสนอขออนุมัติผู้บัญชาการทหารอากาศ (ผ่านกรมกำลังพลทหารอากาศ)

4.1.5 กรมกำลังพลทหารอากาศ พิจารณาตรวจสอบการใช้งบประมาณ นโยบายการบรรจุกำลังพล (ทหารกองประจำการ) และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการพัฒนาอากาศโยธิน เสนอความต้องการทหารกองประจำการจำนวน 100 คน กรมกำลังพลทหารอากาศ ต้องตรวจสอบว่าจะจัดหา กำลังพลจากหน่วยใดได้บ้าง (ทหารกองประจำการบางหน่วยอาจสมัครใจรับราชการต่อ) หากได้ความต้องการทหารสมัครใจรับราชการต่อ จะนำไปลดยอดความต้องการก่อนขอเรียกเกณฑ์ (โดยต้องได้รับความเห็นชอบในการพิจารณาด้านงบประมาณจาก สำนักงานปลัดบัญชาการทหารอากาศ ก่อนนำเรียนขออนุมัติผู้บัญชาการทหารอากาศ) และแจ้งแผนการขอเรียกเกณฑ์ของกองทัพอากาศไปยังกองทัพบก (ผ่านหน่วยขึ้นตรงต่าง ๆ)

4.2 แบบธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการเรียกเกณฑ์ทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

4.2.1 คำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ลับ ที่ 28/38 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2538 ให้กองทัพอากาศแจ้งยอดความต้องการขอเรียกเกณฑ์ทหารกองประจำการ ต่อ ผู้บังคับการจังหวัดทหารบก ในเขตพื้นที่ที่หน่วยทหารอากาศตั้งอยู่ โดยดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนเดือนตุลาคม ของทุกปี

4.2.2 คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ 132/45 ลงวันที่ 6 กันยายน 2545 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาอากาศโยธิน มีผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ เป็นประธาน มีหน้าที่ในการพิจารณาขอเรียกฯ ให้กับหน่วยขึ้นตรง กองทัพอากาศที่เกี่ยวข้อง

4.2.3 คำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ 891/44 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2544 เลื่อนกำหนดปลดทหารกองประจำการเพื่อทดแทนการเรียกเกณฑ์ทหารกองประจำการ คราวละ 1 ปี

4.3 ขอดทหารกองประจำการที่กองทัพอากาศร้องขอเพื่อเรียกเกณฑ์

กองทัพอากาศ จัดทำแผน 3 ปี (เพื่อสะดวกในการคำนวณงบประมาณ) โดยมีการทบทวนและปรับปรุงแผนทุก ๆ ปี กรณีมีเหตุหรือปัจจัยซึ่งอาจเป็นตัวแปรให้ต้องลดหรือเพิ่มขอดเรียกเกณฑ์จากแผนที่ได้อนุมัติไว้ เช่น สถานการณ์ความไม่สงบ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ฯลฯ ดังตารางที่ 3 และ 4 สรุปยอดและแบบธรรมเนียมการเรียกเกณฑ์ทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

ตารางที่ 3 แผนการจัดทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ปี 2548-2550

ความต้องการจาก คณก.๑			จำนวน จัดทหารกองประจำการ ทอ. ปี 48			
ปี 48	ปี 49	ปี 50	เลื่อนกำหนดปลด ทหาร (เก่า) ที่อยู่ต่อ	คงเหลือจำนวน ที่เรียกเกณฑ์ (เม.ย. 48)		
				ผลัดที่ 1	ผลัดที่ 2	รวม
5,933	5,954	5,938	37	2,931	2,965	5,896

แบบธรรมเนียม อนุมัติผู้บัญชาการทหารอากาศ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2548

ท้ายหนังสือกรมกำลังพลทหารอากาศ ที่ กท 0603.2/185 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548

ตารางที่ 4 แผนการจัดทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ปี 2549-2551

ความต้องการจาก คณก.๑			จำนวน จัดทหารกองประจำการ ทอ. ปี 2549			
ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	เลื่อนกำหนดปลด ทหาร (เก่า) ที่อยู่ต่อ	คงเหลือจำนวน ที่เรียกเกณฑ์ (เม.ย. 49)		
6,203	6,203	6,203	75	ผลัดที่ 1	ผลัดที่ 2	รวม
				3,031	3,097	6,128

แบบธรรมเนียม อนุมัติผู้บัญชาการทหารอากาศ เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549 ท้ายหนังสือกรมกำลังพลทหารอากาศ ลับ ค่วนมาก ที่ กท 0603.2/253 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2549

หมายเหตุ ขอดเรียกเกณฑ์ ปี 2548 มีการขอเรียกเกณฑ์เพิ่มเติม จากที่ผู้บัญชาการทหารอากาศ อนุมัติไว้ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2548 ด้วยเหตุ ศูนย์ติดตามและสั่งการเพื่อแก้ปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในส่วนของกองทัพอากาศ (ศตส.จชต.ทอ.)

(รองเสนาธิการทหารอากาศ เป็นประธานฯ) มีมติให้คณะกรรมการพัฒนาอากาศโยธิน เรียกเกณฑ์ ยอดเพิ่มขึ้น 1 กองร้อย (77 คน)

5. ยอดสูญเสียทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

ยอดสูญเสียทหารกองประจำการของกองทัพอากาศทั้งหมด ระหว่างปี พ.ศ.2548-2550 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ยอดสูญเสียทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ระหว่างปี พ.ศ.2548-2550

ลักษณะการสูญเสียยอดกำลังพล	2548	2549	2550	รวม	หมายเหตุ
ยอดกำลังพล (คน)	5,973	6,203	6,203		
1. การขาดหายนัด	156	177	46	379	ยังไม่รวมผลัด
2. ปกติวุฒิ	1,117	1,144	610	2,871	2/2550
3. ปกติโรค	7	13	0	20	
4. ปกติโทษ	15	3	1	19	
5. ดาษ	14	3	0	17	
6. การขาดหนีราชการ	745	910	276	1,931	
รวม	2,054	2,250	933	5,237	

6. งบประมาณทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศได้จัดสรรงบประมาณดำเนินการในการเรียกเกณฑ์ทหารกองประจำการ ดังนี้ (กองทัพอากาศ, 2545)

6.1 ค่าใช้จ่ายในการตรวจเลือกทหารกองประจำการ โดยใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการรับตัวทหารกองประจำการ กองทัพอากาศ เข้า กรม กอง ดังนี้

6.1.1 ค่าจ้างเหมาพาหนะจากตำบลนัดหมาย (อำเภอ) ไปยังตำบลขึ้นทะเบียน (จังหวัด) อัตรา 20 บาท/ ทหาร 1 คน

6.1.2 ค่าอาหารและค่าพาหนะของทหาร จากภูมิลำเนาไปยังตำบลนัดหมาย (อำเภอ) อัตรา 100 บาท/ ทหาร 1 คน

6.1.3 อื่น ๆ เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยงในการส่งผู้แทนกองทัพอากาศไปประชุมรับทราบ กำหนดการปฏิบัติหน้าที่กรรมการตรวจเลือกในเดือนเมษายนของทุกปี

แบบธรรมเนียม

อนุมัติ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2549 ท้ายหนังสือ กรมกำลังพลทหารอากาศ ค่อนข้างมาก ที่ กห 0603.2/7525 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2549

6.2 ค่าใช้จ่ายสำหรับทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ในระหว่างที่ทหารกองประจำการเข้ารับราชการในกองทัพอากาศ ทหารกองประจำการจะมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวของทหารแต่ละคน ประกอบด้วย เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง ค่าอาหารนันทนาการ ค่ากระสุนวัดระยะเปิด ค่าอบรม ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 บัญชีสรุปงบประมาณสำหรับทหารกองประจำการกองประจำการที่เรียกเกณฑ์ และเลื่อนกำหนดปลด ปี 2550

แผน การจัดหา	เข้ากองประจำการ		ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553	หมายเหตุ
	ผลิตภัณฑ์	จำนวน (คน)					
เรียกเกณฑ์ เม.ย. 50	1	3,052	105,446,600.-	200,363,800.-	117,929,200.-	-	
	2	3,091	-	196,742,150.-	215,349,970.-	17,062,320.-	
เลื่อน กำหนดปลด	1	47	1,489,900.-	1,816,080.-	-	-	
	2	13	-	725,660.-	188,760.-	-	
รวม		6,203	106,936,500.-	399,647,690.-	333,467,930.-	17,062,320.-	
			857,114,440.-				

6.3 ค่าใช้จ่ายสำหรับทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

ค่าใช้จ่ายสำหรับทหารกองประจำการ/ คน/ 2 ปี

1. ทหารปีที่ 1

1.1 เงินเดือน	=	25,500 บาท
1.2 ค่าเบี้ยเลี้ยง	=	18,000 บาท
1.3 ค่าอาหารนันทนาการ	=	9,282 บาท
1.4 ค่ากระสุนวัดระยะเปิด/2 ปี	=	912 บาท

1.5 ค่าอบรมความรู้เรื่องโรคเอดส์	=	127 บาท
1.6 ค่าอบรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต	=	419 บาท
รวม		89,975 บาท

2. ทหารปีที่ 2

2.1 เงินเดือน	=	48,240 บาท
2.2 ค่าเบี้ยเลี้ยง	=	18,000 บาท
2.3 ค่าอากรณัณฑ์	=	4,120 บาท
รวม		70,360 บาท

3. รวมค่าใช้จ่ายปีที่ 1 และ ปีที่ 2/คน รวมทั้งสิ้น 160,335 บาท

7. หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน

หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ กองทัพอากาศ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2491 เป็นหน่วยปกครองบังคับบัญชาโดยตรงของทหารกองประจำการกองทัพอากาศ มีขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่สำคัญ ดังนี้ (นิวติ พูนถิ่น, 2542, หน้า 10 - 11)

1. การกิจ มีหน้าที่เตรียมและดำเนินการใช้กำลังภาคพื้นเกี่ยวกับการป้องกันที่ตั้งทางทหาร การต่อสู้ทางอากาศ การปฏิบัติการพิเศษ และการศรัยงค์ กับมีหน้าที่กำหนดแนวทางควบคุม ประเมินผล การฝึกศึกษา การตรวจตรากิจการในสายวิทยาการ ด้านทหารอากาศโยธิน ทหารพลร่ม และทหารศรัยงค์ มีผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน เป็นผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบ และเป็นหน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการยุทธทางอากาศ

2. การจัดหน่วย ยึดหลักการจัดหน่วยตามอัตราเฉพาะกิจหมายเลข 2101-7

หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ

3. ขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่สำคัญ

3.1 ป้องกันและรักษาความปลอดภัยที่ตั้งทางทหาร ของกองทัพอากาศ คอนเมือง

3.2 สนับสนุนการป้องกัน และรักษาความปลอดภัยที่ตั้งทางทหารอื่น ๆ ของกองทัพอากาศตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3 ป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย

3.4 ใช้สุนัขทหาร รถเกราะและหน่วยปฏิบัติการพิเศษเพื่อสนับสนุนในกิจการหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน

3.5 ป้องกันและปราบปรามการจี้เครื่องบิน การปฏิบัติการจิตวิทยา กิจการพลเรือน การประชาสัมพันธ์ และการปฏิบัติการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.6 ดำเนินกิจการเรือนจำทหาร

3.7 ดำเนินการดับเพลิง และกู้ภัยเกี่ยวกับอากาศยานที่ประสบอุบัติเหตุ

3.8 ดำเนินกิจการศุภสงฆ์

3.9 ตรวจตรากิจการในสายวิชาการ

3.10 ดำเนินการฝึกอบรมให้แก่ทหารกองประจำการของหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน และกำหนดโครงการฝึกอบรมแก่ทหารกองประจำการเหล่าอากาศโยธิน

4. การแบ่งส่วนราชการและหน้าที่ หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน แบ่งส่วนราชการ ออกเป็นดังนี้

4.1 กองบัญชาการ มีหน้าที่ อำนวยการ ประสานงาน กำกับควบคุม ปกครองบังคับบัญชา บริหารงานให้เป็นไปตามภารกิจของหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน

4.2 แผนกการเงิน มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเบิกเงิน การรับจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การบัญชีและหลักฐานการประกอบบัญชี ตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ในความรับผิดชอบ ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยมีหัวหน้าแผนกการเงินเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

4.3 กองบริการ มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการธุรการ การสารบรรณ และการส่งกำลังบำรุง มีหัวหน้ากองบริการเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

4.4 กองเทคนิค มีหน้าที่ตรวจสอบบำรุงระดับหน่วย และระดับกลาง ให้กับอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ สรรพาวุธ ตลอดจนการควบคุมเก็บรักษา เบิกจ่าย และพิจารณาความต้องการพัสดุสื่อสารและสรรพาวุธ รวมทั้งปฏิบัติการสื่อสารทางยุทธวิธี มีหัวหน้ากองเทคนิคเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

4.5 กรมทหารอากาศโยธินรักษาพระองค์ มีหน้าที่เตรียมและใช้กำลังป้องกันรักษาความปลอดภัยที่ตั้งทางทหารของกองทัพอากาศ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย มีผู้บังคับการกรมทหารอากาศโยธินรักษาพระองค์ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

4.6 กรมทหารต่อสู้อากาศยานรักษาพระองค์ มีหน้าที่เตรียมและใช้กำลังต่อสู้ป้องกันการโจมตีทางอากาศต่อที่ตั้งทางทหารของกองทัพอากาศ และพื้นที่ตามที่ได้รับมอบหมาย มีผู้บังคับการกรมทหารต่อสู้อากาศยานรักษาพระองค์ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

4.7 กรมปฏิบัติการพิเศษ มีหน้าที่เตรียมและใช้กำลังเพื่อปราบปรามการก่อการร้ายสากล ปฏิบัติการช่วยชีวิตผู้ประสบภัยทางอากาศ สนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยที่ตั้งทางทหารของกองทัพอากาศ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย มีผู้บังคับการกรม

ปฏิบัติการพิเศษ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

4.8 ศูนย์การทหารอากาศโยธิน มีหน้าที่อำนาจการ ดำเนินการ กำหนดแนวทาง การฝึกศึกษา เผยแพร่ตรวจสอบและประเมินผล ในสายวิทยาการที่รับผิดชอบ มีผู้บังคับการศูนย์ การทหารอากาศโยธิน เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

4.9 กองดุริยางค์ทหารอากาศ มีหน้าที่ ดำเนินการด้านการดุริยางค์ การฝึกศึกษา และ การพัฒนาดนตรีของกองทัพอากาศ มีผู้บังคับการกองดุริยางค์ทหารอากาศ เป็นผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบ

กองบิน เป็นส่วนราชการขึ้นตรงต่อกองบัญชาการยุทธทางอากาศ กองทัพอากาศ มีภารกิจเตรียมการและปฏิบัติการ ใช้กำลังทางอากาศ ตามที่กองทัพอากาศกำหนด โดยมี ผู้บังคับการ กองบินเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ โดย

กองบิน 1 ตั้งอยู่ที่ จังหวัดนครราชสีมา

กองบิน 2 ตั้งอยู่ที่ จังหวัดลพบุรี

กองบิน 21 ตั้งอยู่ที่ จังหวัดอุบลราชธานี

กองบิน 23 ตั้งอยู่ที่ จังหวัดอุดรธานี

กองบิน 4 ตั้งอยู่ที่ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์

กองบิน 4 ตั้งอยู่ที่ จังหวัดเชียงใหม่

กองบิน 46 ตั้งอยู่ที่ จังหวัดพิษณุโลก

กองบิน 5 ตั้งอยู่ที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กองบิน 56 ตั้งอยู่ที่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

กองบิน 6 ตั้งอยู่ที่ กองบัญชาการกองทัพอากาศ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

กองบิน 7 ตั้งอยู่ที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยในแต่ละส่วนราชการนอกจากจะมีข้าราชการประจำการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของ หน่วยแล้ว ทหารกองประจำการกองทัพอากาศก็เป็นตำแหน่งหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจ ของหน่วย

8. การรับราชการของทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

กำลังหลักของกองทัพอากาศประกอบไปด้วยเครื่องบินรบและนักบินซึ่งเป็นกำลังทาง อากาศทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตาม กำลังพลประจำภาคพื้นดินซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนก็ย่อมมีความสำคัญ เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังพลของทหารกองประจำการซึ่งจะต้องจัดหาไว้ผลัดเปลี่ยน หมุนเวียนต่อเนื่องตลอดไปทุกปี ในส่วนของกองทัพอากาศมีการกำหนดอัตรากำลังพลของทหาร กองประจำการที่ใช้ในการปฏิบัติการทางราชการ โดยหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ มีหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชาทหารกองประจำการเหล่านี้

จะดำเนินการฝึกอบรมให้ตามขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้ทหารกองประจำการดังกล่าวรู้จักวิธีการดำเนินชีวิตแบบทหาร ตลอดจนสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากทางราชการ โดยเริ่มตั้งแต่การปฐมนิเทศทหารใหม่ การฝึกอบรมวิชาทหารตามหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบ การรับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ

การปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

ในการมอบหมายให้ทหารกองประจำการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบมีการแบ่งหน้าที่ตามภารกิจของหน่วยขึ้นตรง ของหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน และกองพันทหารอากาศโยธิน กองบินในจังหวัดต่าง ๆ โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบหน้าที่หลัก คือ การเข้าเวรรักษาการณ์ตามจุดต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ โดยมีทหารกองประจำการกองทัพอากาศผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ารักษาการณ์ หน้าที่ในการเข้าเวรรักษาการณ์เพื่อรักษาความปลอดภัยให้แก่อาคารสถานที่ บุคคล และทรัพย์สินของทางราชการ เป็นกำลังสำรองส่วนหนึ่งสำหรับเตรียมพร้อมสนับสนุนศูนย์ป้องกันและรักษาความปลอดภัยและความเรียบร้อยภายในพื้นที่รับผิดชอบ ประจำการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ารักษาการณ์ การปฏิบัติหน้าที่ทหารกองเกียรติยศ และปฏิบัติงานพิเศษนอกหน่วยที่ การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย หรือหน่วยงานอื่น ๆ ขอรับการสนับสนุน

ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์

ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ทหารกองประจำการกองทัพอากาศได้รับแบ่งออกเป็นเงินเดือน เบี้ยเลี้ยงและค่าตอบแทนพิเศษอื่น ๆ เช่น เมื่อออกไปทำงานนอกหน่วยที่ทางการทำอากาศยานแห่งประเทศไทยขอรับการสนับสนุนก็จะได้รับเงินพิเศษ เป็นต้น สิทธิประโยชน์ที่สำคัญก็คือควรได้รับการยกย่องว่าเป็นคนที่มีเกียรติที่ทำหน้าที่รับใช้ชาติ แม้ว่าการเป็นทหารกองประจำการนั้นถือเป็นหน้าที่ของชายไทยทุกคนก็ตาม

ทหารในบริบทของการพัฒนาสังคมและประเทศ

บทบาทของกองทัพไทย : พระบรมราโชวาทในพิธีสวนสนามของหน่วยทหารรักษาพระองค์ วันพุธที่ 3 ธันวาคม 2523 (คณะกรรมการพิจารณาแนวทางในการพัฒนาประเทศ, 2540, หน้า 1)

“...หน้าที่สำคัญของทหารดูกันอย่างผิวเผินก็คือ การรบหรือการทำสงครามต่อสู้กับศัตรูของชาติ แต่ถ้าจะดูกันให้แน่ชัดตามความเป็นจริงแล้วจะเห็นว่า หน้าที่รบเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะการป้องกันรักษาเอกราชอธิปไตยและความมั่นคงปลอดภัยของประเทศนั้น นอกจากจะต้องมีกำลังรบที่เข้มแข็งพร้อมมูลแล้ว ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้บ้านเมืองเกิดความเจริญมั่งคั่งขึ้นทุก ๆ ด้าน อยู่ตลอดเวลาด้วย ทหารจึงต้องรับภาระสำคัญอีกประการหนึ่งความคู่ไปกับการรบ ได้แก่ การพัฒนา ซึ่งหมายถึงการพัฒนาทั้งด้านกิจการทหาร โดยตรงและด้านอื่น ๆ ทั้งหมดเท่าที่ทหาร

สามารถจะร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนได้...”

และพระบรมราโชวาทในพิธีสวนสนามของหน่วยทหารรักษาพระองค์ เมื่อ 3 ธันวาคม 2528 (สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2542, หน้า 2 – 17)

“... ทหารมีหน้าที่หลักอยู่ที่การป้องกันประเทศและการธำรงรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติไว้ด้วยแสนยานุภาพ นอกจากนั้น ยังมีหน้าที่ด้านอื่นอีกซึ่งต้องมีความสำคัญเท่าเทียมกันคือการบำบัดบรรเทาความทุกข์ยาก และการปฏิบัติพัฒนาให้บังเกิดความเจริญร่มเย็นแก่บ้านเมืองและประชาชน หน้าที่นี้คู่กันอย่างผิวเผินจะเห็นว่าไม่จำเป็นนัก แต่ถ้าพิจารณาดูให้กระจ่างชัดแล้วจะเห็นตามความเป็นจริงว่าความมั่นคงปลอดภัยของประเทศนั้น นอกจากจะต้องมีกำลังรบและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เข้มแข็งพร้อมมูลแล้ว ยังจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีชีวิตอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นปกติสุข ปลอดภัยจากภัยอันตรายและความเดือดร้อนยากแค้นต่างๆ ด้วย เมื่อความสำคัญและจำเป็นมีอยู่ดังนี้ ทหารจะต้องเตรียมตัวเตรียมใจและเตรียมการให้พร้อมทุกเมื่อ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้พร้อมเพรียงคล่องตัวมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าด้านยุทธการหรือด้านความร่วมมือประสานงานกับฝ่ายอื่น ๆ ในการเกิดอุปสรรค ขยะรบกวนสถานะความเป็นอยู่ของประชาชน และช่วยเหลือบรรเทาความทุกข์ยากเดือดร้อนในเมื่อเกิดภัยพิบัติอย่างทันการณ ทันเวลาและทันทางที่...”

กองทัพไทยได้วิวัฒนาการมาตามลำดับ ทั้งในด้านการจัดการฝึกระเบียบแบบแผนและยุทธวิธี ตลอดจนการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ ควบคู่กันมาด้วยความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย ตามลำดับ จนถึงปัจจุบันนี้นับว่ากองทัพไทยได้ประสบผลสำเร็จในวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามสมควร มีสมรรถภาพแข็งแกร่ง สามารถที่จะต่อสู้ด้านทหารราบ อากาศยาน และเรือรบได้ ซึ่งอริปไตยและความมั่นคงของประเทศได้อย่างดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ากองทัพไทยมีบทบาทที่สำคัญอย่างใกล้ชิดพร้อม ๆ กับความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งโดยสรุปแล้ว บทบาทของกองทัพไทยในปัจจุบัน พิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ

1. บทบาทของทหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นโยบายด้านความมั่นคงของรัฐบาล และอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีดังนี้คือ

1.1 บทบาทของทหารตามรัฐธรรมนูญที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 72 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2540, หน้า 20) มีดังนี้ รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อพัฒนาประเทศ

1.2 นโยบายด้านความมั่นคงของรัฐบาล รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2544 เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินบรรลุภารกิจ และได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งรัฐเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายของรัฐบาล โดยระบุว่าการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคง

และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้จะขึ้นอยู่กับการณ์นโยบายเศรษฐกิจที่ถูกต้องแล้ว ยังต้องพึ่งพาหน่วยงานด้านความมั่นคงของประเทศเป็นกลไกสำคัญ (กระทรวงกลาโหม, 2544, หน้า 24 - 25) ดังนี้

1.2.1 พัฒนาระบบการป้องกันประเทศ ให้มีขีดความสามารถในการป้องกันตนเองและรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยการเสริมสร้างความสมานฉันท์ของประชาชนเพื่อร่วมพัฒนาระบบการป้องกันประเทศตามแนวทางการรักษาความมั่นคงสมบูรณ์แบบรวมทั้งสนับสนุนภารกิจในการรักษาสันติภาพในภูมิภาคภายในกรอบของสหประชาชาติ

1.2.2 พัฒนาความพร้อมของกองทัพ ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการของกระทรวงกลาโหมและกองทัพ เพื่อให้กองทัพมีความพร้อมในการรักษาไว้ซึ่งอธิปไตยและผลประโยชน์ของประเทศ

1.2.3 สนับสนุนบทบาทของกองทัพในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

1.2.4 สนับสนุนกองทัพในการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการองค์กรและประชาชน เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งให้การสนับสนุนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

1.2.5 สนับสนุนให้กองทัพมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการดูแลสุขภาพอนามัย การศึกษา และการฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กำลังพลและสามารถในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารผ่านศึกและครอบครัวทหารผ่านศึก ซึ่งต้องพิการ ทูพพลภาพ หรือเสียชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่

1.3 อำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ. 2545 มาตรา 8 กำหนดให้กระทรวงกลาโหมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรจากภัยคุกคาม ทั้งภายนอกและภายในประเทศการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ สนับสนุนการพัฒนาประเทศ และราชการอื่นตามที่มิกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงกลาโหม และมาตรา 9 กำหนดให้การจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมให้เป็นไปตามกฎหมายข้อบังคับและระเบียบแบบแผนว่าด้วยการนั้น (กระทรวงกลาโหม, 2544, หน้า 20)

2. บทบาทที่มีได้เป็นไปตามภารกิจที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นบทบาทที่มีขึ้นมาจากคุณลักษณะพิเศษของกองทัพไทย กล่าวคือ กองทัพไทยเป็นขุมกำลังของบุคคลสัญชาติไทย

ที่รวมตัวกันขึ้น โดยถูกต้องตามกฎหมายเป็นกลุ่มบุคคลที่ประกอบขึ้นจากรูปการจัดเป็นปีกแผ่นอย่างมีระเบียบ มีการฝึกและศึกษาดมวิธีการทางทหาร มีการปกครองบังคับบัญชาที่มีลักษณะเข้มงวดกวดขันกว่าหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่มีอาวุธยุทธโปกรณ์ที่จำเป็นและทันสมัย เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้าได้ นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมให้อยู่ในระเบียบวินัย และมีความเชื่อถ้อยยึดมั่นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นเป็นพิเศษ คุณลักษณะพิเศษนี้จึงทำให้กองทัพไทยมีบทบาทในตัวเองในอันที่จะป้องกันปราบปรามการกระทำที่มุ่งร้ายต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อย่างได้ผลเด็ดในขณะเดียวกันก็มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเมืองด้วย เช่น เข้าร่วมการปฏิวัติ การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน การกบฏ เป็นต้น ถ้วนแล้วแต่ได้อาศัยกำลังทหารของกองทัพไทยเข้าไปมีบทบาทหรือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการทั้งสิ้น

กระบวนการฝึกอบรม

กระบวนการฝึกอบรม หมายถึง การจัดการศึกษาอบรมต่าง ๆ ที่หน่วยทหารจัดให้แก่ทหารกองประจำการ เพื่อให้ทหารกองประจำการกองทัพอากาศได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถมากขึ้น สำหรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างประจำการ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หลังจากปลดประจำการ ได้แก่ การฝึกอบรมวิชาทหาร การฝึกอบรมวิชาชีพ และการศึกษานอกโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นรูปแบบของการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้สามารถเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารงานให้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งหน่วยที่ทำการฝึกอบรมจำเป็นต้องเข้าใจในความหมาย วัตถุประสงค์ ประเภทและกระบวนการต่างๆเกี่ยวกับการฝึกอบรม ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ “การฝึกอบรม” ไว้ดังนี้

บีช (Beach, 1985, p. 110) กล่าวว่า “การฝึกอบรมคือ กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ และมีความชำนาญเพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง โดยมุ่งให้คนได้รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะและเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในทางที่ต้องการ”

วอร์เรน (Warren, 1979, pp. 77 - 78) กล่าวว่า “การฝึกอบรมคือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้ เกิดทักษะ และทัศนคติ อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งมีความจำเป็นในการที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์การ ทั้งนี้โดยจะต้องมีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นที่ต้องการขององค์การขึ้นในตัวของผู้ผ่านการอบรม”

“ การฝึกอบรมคือ กรรมวิธีในอันที่จะเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

ทั้งในด้านความคิด การกระทำ ความสามารถ ความรู้ ความชำนาญและทำที่ต่าง ๆ ”

อาชวัน อาชวานนท์ และวินิต ทรงประทุม (2520, หน้า 7) กล่าวว่า “การฝึกอบรม หมายถึงกระบวนการซึ่งบุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติซึ่งจะช่วยให้คนสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นองค์ประกอบของระบบหนึ่งระบบใดได้”

สักรินทร์ บำเพ็ญสมัย (2541, หน้า 13) สรุปว่า นักวิชาการได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้เป็นอันมาก เช่น การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีเพิ่มพูนสมรรถภาพของพนักงานในการทำงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการพัฒนานิสัย ความคิด ความชำนาญ ความรู้และทำที่ต่าง ๆ หรือการฝึกอบรม คือ ความพยายามที่จะเปลี่ยนค่าที่และพฤติกรรมของมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมมีวัตถุประสงค์มากมายหลายประการ ซึ่งแต่ละครั้งต้องกำหนดความมุ่งหมายให้ชัดเจน สำหรับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ดังนี้ คือ (อมร รักษาสัตย์, 2540 อ้างถึงใน สักรินทร์ บำเพ็ญสมัย, 2541, หน้า 15 - 16)

1. วัตถุประสงค์ขององค์การ เป็นความมุ่งหมายที่เน้นหนักถึงประโยชน์ที่องค์การจะได้รับเป็นส่วนรวม ได้แก่
 - 1.1 เพื่อสร้างความสนใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ/เจ้าหน้าที่
 - 1.2 เพื่อเสนอแนะวิธีปฏิบัติงานที่ดีและถูกต้องทันสมัย
 - 1.3 เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้ได้ผลสูงสุด
 - 1.4 เพื่อฝึกฝนบุคคลหรือเตรียมเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้การบริหารงานขององค์การมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. วัตถุประสงค์ส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ในแง่นี้เป็นวัตถุประสงค์ที่แสดงถึงประโยชน์ที่บุคคลขององค์การควรจะได้รับ ซึ่งมีดังนี้ คือ
 - 2.1 เพื่อความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่งฐานะ
 - 2.2 เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ หน้าตาและทัศนคติ
 - 2.3 เพื่อส่งเสริมและสร้างขวัญในการปฏิบัติงาน
 - 2.4 เพื่อทำความเข้าใจในนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การ
 - 2.5 เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและประสบการณ์

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมดังกล่าว จะเป็นเครื่องกำหนดวิธีการฝึกอบรม เพราะว่าทางปฏิบัติจะต้องทราบว่าคนเขาต้องการอะไร ต้องการเขียนอะไรเสียก่อนที่จะตัดสินใจว่าจะสอนอะไร อย่างไร การเลือกวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมเท่านั้น จึงจะทำให้การฝึกอบรมได้รับผล

อย่างแท้จริง

ประเภทของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆกำหนดไว้เฉพาะเจาะจง ซึ่งที่นี้ขอเสนอแนวคิดของ เสาวลักษณ์ สิงห์โกวินท์ และกมล อุดลย์พันธ์ (2541, หน้า 230 – 255) ที่ได้แบ่งประเภท การฝึกอบรมโดยยึดหลัก ดังนี้

1. ประเภทการฝึกอบรมโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ แบ่งการฝึกอบรมออกเป็น 3 ประเภทคือ

1.1 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความชำนาญ (Skill Development) การฝึกอบรมประเภท นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความชำนาญหรือทักษะเพิ่มขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้วิธีการฝึกอบรมต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the Job Training) การฝึกอบรม ในห้องฝึกพิเศษ (Vestibule Training) และการฝึกอบรมแบบลูกเสือ (Apprenticeship Training) เป็นต้น

1.2 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทัศนคติ (Attitude Development) การฝึกอบรมประเภทนี้ มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทัศนคติที่ดี และถูกต้องเกี่ยวกับหน่วยงาน การทำงานและ บุคคลที่เกี่ยวข้อง การฝึกอบรมจึงมุ่งเน้นไปในการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์ เช่น การจงใจ ภาวะผู้นำ และมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

1.3 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ (Knowledge Development) การฝึกอบรมประเภท นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะยกระดับความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สูงขึ้น กว้างขวางขึ้นหรือลึกซึ้งขึ้น ซึ่งอาจเป็นความรู้ทั่วไป หรือความรู้เฉพาะเรื่องก็ได้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ประกาศใช้ใหม่ ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมือง หรือความรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมต่าง ๆ เป็นต้น

2. ประเภทการฝึกอบรมโดยยึดเกณฑ์ก่อนและเมื่อได้เข้าทำงานแล้ว แบ่งการฝึกอบรม ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ

2.1 การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน (Pre – Service Training) หมายถึงการให้การฝึกอบรม ก่อนที่บุคคลจะเข้าทำงาน ในองค์กรนั้นจริง ๆ เช่น การฝึกงานของนักศึกษาแพทย์ การฝึกสอนของ นักศึกษาวิชาชีพครู การฝึกอบรมเป็นพนักงานขาย ก่อนบรรจุเป็นพนักงานประจำของบริษัท เป็นต้น

2.2 การฝึกอบรมเมื่อได้เข้าทำงานแล้ว (In – Service Training) การฝึกอบรมประเภท นี้ หมายความว่า การฝึกอบรมรวมทุกรูปแบบ

3. ประเภทการฝึกอบรมโดยยึดระดับของบุคคลที่อยู่ในองค์การเป็นเกณฑ์ ซึ่งพิจารณา ระดับผู้เข้าฝึกอบรม โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบและสถานภาพของบุคคล จึงได้จำแนกประเภท

การฝึกไว้ ดังนี้

- 3.1 การฝึกอบรมผู้ใช้แรงงาน (Lay – man)
- 3.2 การฝึกอบรมเสมียน พนักงาน (Clerk)
- 3.3 การฝึกอบรมหัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาชั้นต้น (Supervisor)
- 3.4 การฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาระดับกลาง (Middle Manager)
- 3.5 การฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูง (Executive) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพัฒนา

นักบริหาร (Executive Development)

ขั้นตอนการฝึกอบรม ประกอบด้วย

1. การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม (Training Needs) แหล่งที่มาของความต้องการ
อาจมาได้จาก 2 แหล่งคือ

- 1.1 มาจากผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชารู้ความเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงานมี
ประวัติการเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม ดูงาน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาว่าผู้ใดบ้างที่
ต้องการฝึกอบรมและควรจะอบรมในด้านใด ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมจะเป็นผู้ให้รายละเอียด
- 1.2 มาจากตัวผู้ปฏิบัติงานเอง โดยเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมทำการสำรวจและชี้แจงให้
พนักงานทราบถึงวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เพื่อให้ทราบความต้องการและความจำเป็นอย่างแท้จริง
อันจะนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมให้สอดคล้องและเกิดประโยชน์

2. การสร้างหลักสูตร เป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ๆ ผู้สร้างหลักสูตรจะต้องระมัดระวังการสร้างหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน คือ

- 2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 2.2 เลือกเนื้อหาของหลักสูตร
- 2.3 จัดลำดับเนื้อหา
- 2.4 กำหนดการฝึกอบรม

3. การเสริมหลักสูตร ทำได้โดย

- 3.1 กำหนดและเลือกวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับหลักสูตรนั้น ๆ ซึ่งมีความสามารถ
ในการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้
- 3.2 กำหนดตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังจากสำรวจความต้องการและความจำเป็นแล้ว
- 3.3 กำหนดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่นั้นอาจเป็นภายในหรือ
ภายนอกองค์กรแล้วแต่ความสะดวกและเหมาะสม
- 3.4 กำหนดและจัดหน่วยทางงบประมาณ หากไม่มีงบประมาณสำหรับดำเนินการตาม
ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ทำมาก็ไร้ประโยชน์ ผู้บริหารต้องพิจารณาจัดสรรงบประมาณไว้สำหรับส่วนนี้

ให้เพียงพอ

กล่าวโดยสรุป การฝึกอบรม คือ โปรแกรมการศึกษาที่ประกอบด้วยกิจกรรม การเรียน การสอน เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีประสบการณ์ทางการศึกษา เป็นแนวทางให้ สามารถปรับตัวเข้ากับงานใหม่ได้ เกิดความรู้ ทักษะ ทักษะคิด เป็นเป้าหมายของการฝึกอบรม ช่วยให้บุคคลมีความสามารถเพิ่มพูนขึ้น มีความหมายแบ่งเป็น 2 ลักษณะสำคัญคือ

1. เป็นกระบวนการต้องดำเนิน ไปอย่างเป็นขั้นตอนและขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ไม่ได้

2. เป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ความสามารถและทัศนคติของผู้เข้ารับการอบรม เพื่อมุ่งให้บุคคลมีการปฏิบัติงานประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

การฝึกอบรมวิชาการ

การฝึกอบรมวิชาการ เป็นการฝึกอบรมตามแนวคิดของมัลคอล์ม (Malcolm, 1979, pp. 77 - 78) ที่กล่าวว่า “การฝึกอบรมคือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้ เกิดทักษะ และทัศนคติ อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งมีความจำเป็นในการที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ โดยจะต้องมีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นที่ต้องการของ องค์กรขึ้นในตัวของผู้ผ่านการอบรม

กองทัพอากาศ โดยหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ ได้กำหนดนโยบายในการฝึกอบรมวิชาการสำหรับทหารกองประจำการไว้ ดังนี้ (กองทัพอากาศ, 2545)

หลักสูตรทหารกองประจำการ

กองทัพอากาศได้กำหนดหลักสูตรทหารกองประจำการ เพื่อให้ทหารกองประจำการ ทุกนายที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นทหารกองประจำการได้รับการฝึกอบรมดังนี้

1. ความมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องวิชาการ สามารถนำไปปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วิชา เวลาที่ศึกษา และกิจกรรม

หมวดวิชาที่ 1 การฝึกบุคคลทำมือเปล่า			รวม	69 ชั่วโมง
- บรรยาย	12	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	57	ชั่วโมง	(ในหน่วย	57 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	- ชั่วโมง
		รวม	57 ชั่วโมง)	

หมวดวิชาที่ 2 การฝึกบุคคลทำอาวูธ ปลายอ. 5.56 มม. รวม 26 ชั่วโมง

- บรรยาย	-	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	26	ชั่วโมง	(ในหน่วย	- ชั่วโมง
			นอกหน่วย	- ชั่วโมง
			รวม	26 ชั่วโมง)

หมวดวิชาที่ 3 การใช้อาวุธ ศีลปะป้องกันตน และการใช้ลูกกระเบิดขว้าง

รวม 73 ชั่วโมง

- บรรยาย	12	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	61	ชั่วโมง	(ในหน่วย	61 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	- ชั่วโมง
			รวม	61 ชั่วโมง)

หมวดวิชาที่ 4 แบบธรรมเนียมทหาร

รวม 38 ชั่วโมง

- บรรยาย	30	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	8	ชั่วโมง	(ในหน่วย	8 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	- ชั่วโมง
			รวม	8 ชั่วโมง)

หมวดวิชาที่ 5 การพัฒนาคุณภาพชีวิตทหารกองประจำการ รวม 128 ชั่วโมง

- บรรยาย	36	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	52	ชั่วโมง	(ในหน่วย	36 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	16 ชั่วโมง
			รวม	52 ชั่วโมง)

หมวดวิชาที่ 6 การฝึกตามหน้าที่ จำพวก อย. (ทย.๑, คอ.๑) และจำพวก ปพ.

รวม 200 ชั่วโมง

- บรรยาย	40	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	160	ชั่วโมง	(ในหน่วย	160 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	- ชั่วโมง
			รวม	160 ชั่วโมง)

หมวดวิชาที่ 7 วิชาทั่วไป			รวม	200 ชั่วโมง
- บรรยาย	18	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	38	ชั่วโมง	(ในหน่วย	38 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	- ชั่วโมง
			รวม	38 ชั่วโมง)
หมวดวิชาที่ 8 ฝึกภาคสนาม และฝึกยิงอาวุธด้วยกระสุนจริง			รวม	200 ชั่วโมง
- บรรยาย	13	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	67	ชั่วโมง	(ในหน่วย	- ชั่วโมง
			นอกหน่วย	67 ชั่วโมง
			รวม	67 ชั่วโมง)
หมวดวิชาที่ 9 ฝึกทบทวน จำพวก อย. (ทย.๑, คอ.๑) และจำพวก ปพ.			รวม	484 ชั่วโมง
- บรรยาย	164	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	284	ชั่วโมง	(ในหน่วย	284 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	- ชั่วโมง
			รวม	284 ชั่วโมง)
หมวดวิชาที่ 10 ฝึกยิงอาวุธด้วยกระสุนจริง จำพวก อย. (ทย.๑, คอ.๑) และจำพวก ปพ.				
การอบรมพิเศษ การรักษาดารงและดารงอื่น ๆ				รวม 2,612 ชั่วโมง
- บรรยาย	25	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	2,587	ชั่วโมง	(ในหน่วย	2,587 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	39 ชั่วโมง
			รวม	2,612 ชั่วโมง)

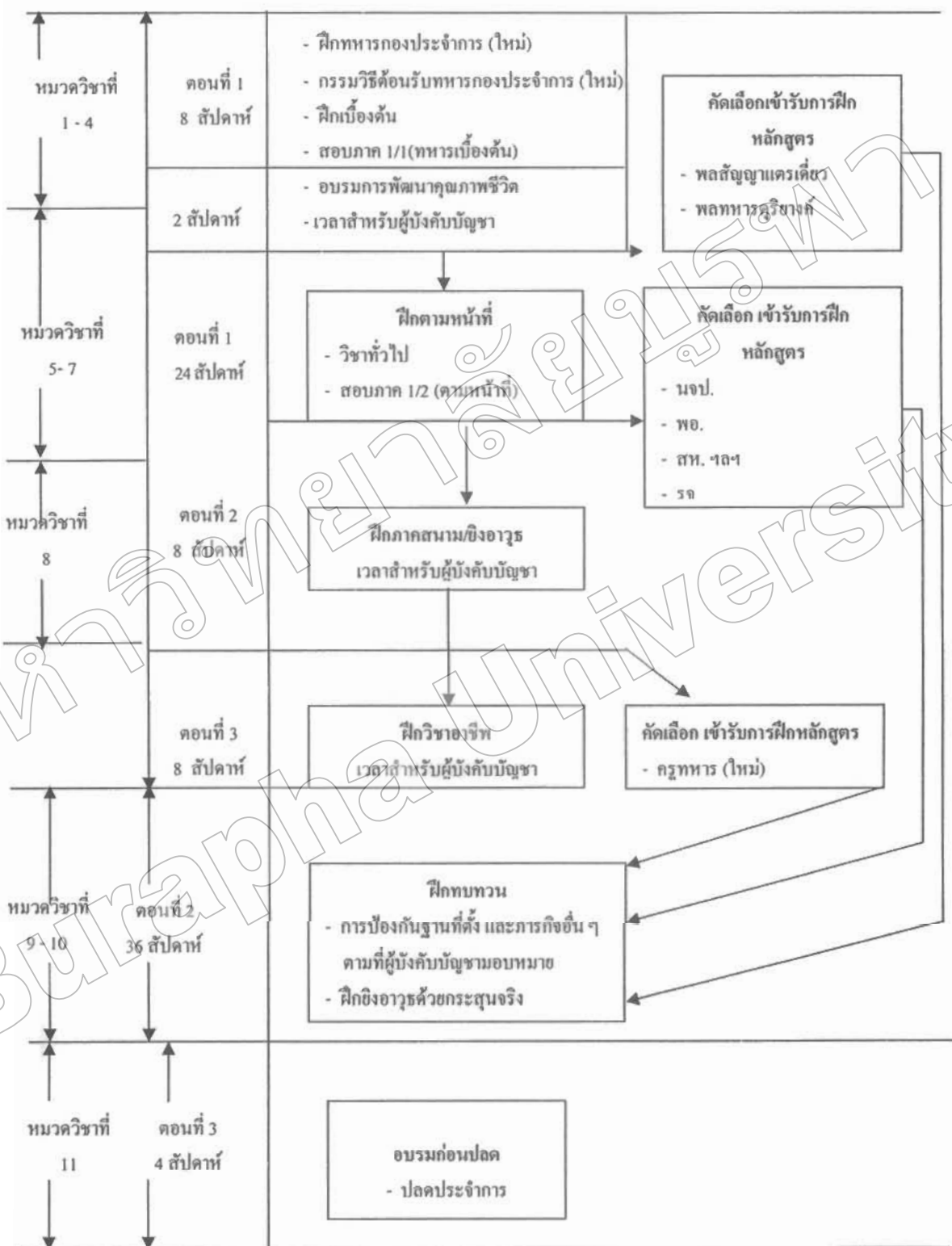
หมวดวิชาที่ 11 อบรมก่อนปลด

- บรรยาย	65	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	29	ชั่วโมง	(ในหน่วย	21 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	8 ชั่วโมง
			รวม	29 ชั่วโมง)

รวมเวลาการฝึกอบรมทั้งหมด 3,824 ชั่วโมง

- บรรยาย	455	ชั่วโมง		
- สัมมนา	-	ชั่วโมง		
- ปฏิบัติ	3,369	ชั่วโมง	(ในหน่วย	3,239 ชั่วโมง
			นอกหน่วย	130 ชั่วโมง)

ตามวงรอบการฝึกประจำปี จะแยกการฝึกเป็นบุคคลและการฝึกเป็นหน่วย การฝึกเป็นบุคคล มีความมุ่งหมายเพื่อให้กำลังพลของหน่วยเป็นผู้ที่มีวินัยที่ดีมีลักษณะผู้นำ มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ แข็งแรง ทรหด อดทน มีความรู้ความสามารถทั้งในทางเทคนิคและยุทธวิธี เหมาะสมกับตำแหน่งที่รับผิดชอบ มีอุดมการณ์สูง เข้าใจและซาบซึ้งในหน้าที่ถูกผู้ขายชาติทหาร พร้อมทั้งจะสละทุกอย่างได้แม้กระทั่งชีวิต เพื่อรักษาไว้เพื่อความปลอดภัยของประเทศชาติ การฝึกเป็นบุคคลนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการฝึกทหารใหม่ เพราะเป็นการฝึกให้ทหารกองประจำการมีความรู้ในวิชาการทหารเบื้องต้นมีลักษณะท่าทางของทหาร มีความคุ้นเคยกับชีวิตทหาร เรียนรู้การปฏิบัติตนเองอยู่ร่วมกันในหน่วยทหาร ทราบถึงแบบธรรมเนียมทหาร ปลุกฝังจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรมดี มีอุดมการณ์รักชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อปลุกฝังกิริยามารยาทที่ดีงาม เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เป็นพลเมืองดีของประเทศ เพื่อให้เป็นผู้ที่เลื่อมใสของประชาชน ตลอดจนเป็นผู้นำของท้องถิ่นได้เมื่อปลดประจำการแล้ว สำหรับการฝึกเป็นหน่วยนั้น เพื่อต้องการให้กำลังพลของหน่วยมีความคุ้นเคยและชำนาญต่อการปฏิบัติทางยุทธวิธี รู้จักการปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ มีการประสานงานระหว่างบุคคล รู้จักการปฏิบัติการทำงานร่วมกัน มีความสามารถในการใช้อาวุธประจำกาย อาวุธประจำหน่วย และรู้จักปรนนิบัติบำรุงรักษาอาวุธยุทโธปกรณ์เหล่านั้นดังภาพที่ 4 (ธีรวัฒน์ พันธุ์สุผล, 2547, หน้า 28)

ภาพที่ 4 การฝึกตามวงจรการเข้าประจำการของทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

หน้าที่และความรับผิดชอบการฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

1. ผู้บังคับกองพันทหารอากาศโยธิน มีหน้าที่ รับผิดชอบและอำนวยการในการฝึกอบรมทหารกองประจำการกองทัพอากาศ และเป็นผู้แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการฝึกทหารกองประจำการ (สัญญาบัตร 1 คน) รองผู้รับผิดชอบการฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ครูฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ และผู้ช่วยครูฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ตามความเหมาะสม
2. นายทหารยุทธการและการฝึก มีหน้าที่ ดังนี้
 - 2.1 รับผิดชอบ และกำหนดตารางฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ โดยให้สอดคล้องกับหลักสูตร
 - 2.2 กำกับดูแลด้านการฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร
3. ผู้รับผิดชอบการฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ มีหน้าที่ดังนี้
 - 3.1 รับผิดชอบการฝึกอบรม และปกครองบังคับบัญชา รองผู้รับผิดชอบการฝึก ทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ครูฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ผู้ช่วยครูฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ และทหารกองประจำการกองทัพอากาศ
 - 3.2 วางแผนการฝึกอบรมทหารกองประจำการกองทัพอากาศ โดยให้สอดคล้องกับตารางฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ
 - 3.3 รับผิดชอบการฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ อบรมประจำวัน และจัดครูฝึก
 - 3.4 จัดหาอุปกรณ์การฝึก เครื่องช่วยฝึก และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้อื่น ๆ เพื่อให้การฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ
4. รองผู้รับผิดชอบการฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ มีหน้าที่ดังนี้
 - 4.1 ช่วยเหลือผู้รับผิดชอบการฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ในการปกครองและบังคับบัญชา
 - 4.2 เตรียมการ เตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องช่วยฝึกให้พร้อมก่อนฝึก
 - 4.3 ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่ผู้รับผิดชอบการฝึกฯ มอบหมาย
5. ครูฝึกทหารกองประจำการ คือ ข้าราชการทหารที่ได้รับการคัดเลือกให้ฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ มีหน้าที่ดังนี้
 - 5.1 ฝึกและอบรมทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ให้มีความรู้ความสามารถ
 - 5.2 ทำหน้าที่ เป็นผู้บังคับบัญชา โดยตรงของทหารกองประจำการกองทัพอากาศ
 - 5.3 หน้าที่อื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

6. ผู้ช่วยครูฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ คือ ทหารรุ่นพี่ที่ได้รับการคัดเลือก และผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรครูทหารใหม่ มีหน้าที่ดังนี้

6.1 เป็นผู้ช่วยครูฝึกทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ในการฝึกอบรมทหารกองประจำการกองทัพอากาศ และเป็นตัวอย่างในการแสดงท่าฝึกต่าง ๆ ให้กับทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

6.2 ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

6.3 กระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

การฝึกอบรมวิชาชีพ

การฝึกอบรมวิชาชีพ หมายถึง การให้การฝึกอบรมอาชีพแก่ทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ในระหว่างรับราชการทหาร แลเมื่อปลดเป็นทหารกองหนุนแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้จริง ซึ่งเป็นการฝึกอบรมตามแนวคิดของ บีช (Beach, 1985, p. 110) ที่กล่าวว่า “การฝึกอบรมคือ กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ และมีความชำนาญ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง โดยมุ่งให้คนได้รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะและเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในทางที่ต้องการ”

การฝึกวิชาชีพทหารกองประจำการของกองทัพอากาศ เริ่มดำเนินการโดยสำนักงานทหารพัฒนาการฯ ฝึกอบรมวิชาชีพให้กับทหารกองประจำการ ตั้งแต่ทหารกองประจำการ รุ่นปี 2518 ผลัดที่ 2 เมื่อ 10 ตุลาคม 2520 และปลดเป็นทหารกองหนุน ไปเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2520 โดยเริ่มที่กรมอากาศโยธิน (หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน ในปัจจุบัน) เป็นแห่งแรก การฝึกอบรมของสำนักงานทหารพัฒนาการฯ ให้กับทหารกองประจำการดังกล่าวได้ผลดีเป็นอย่างยิ่ง ทหารกองประจำการได้ให้ความสนใจ มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถที่จะนำความรู้ไปทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ ต่อมากรมอากาศโยธิน ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าควรทำหลักสูตรวิชาชีพนี้ไว้เป็นการประจำ และต่อมา กองทัพอากาศได้ออกตามอนุมัติผู้บัญชาการทหารอากาศ คำสั่งที่ 80/39 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2539 เรื่อง การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรทหารกองประจำการ และทหารกองประจำการอาสาสมัคร เมื่อทหารฝึกวิชาทหารเบื้องต้น 6 สัปดาห์เสร็จแล้วให้ทำการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ 320 ชั่วโมง โดยจัดการฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ ให้ทหารกองประจำการมีความรู้ด้านวิชาชีพในการประกอบอาชีพได้เหมาะสมเมื่อปลดเป็นทหารกองหนุนแล้ว ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อให้หน่วยได้ใช้ที่ดิน กำลังพล เวลา และ ยุทโธปกรณ์ของกองทัพอากาศ ให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยในระยะเริ่มแรก เป็นตัวอย่างในการดำเนินการให้กับชุมชนและสังคมใกล้เคียงหน่วยทหาร ถ้าดำเนินการอย่างกว้างขวางจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป นอกจากนั้น ทหารกองประจำการยังสามารถนำไปเทียบโอนการเรียนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียน การฝึกอบรมวิชาชีพ

สำหรับทหารกองประจำการ จะทำการอบรม ก่อนปลดประจำการ 2 เดือน โดยได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน โดยเฉพาะสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน เป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดี ความร่วมมือเป็นหนึ่งเดียวกับส่วนราชการ นอกกระทรวงกลาโหมและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง สำหรับหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ทหารกองประจำการ หน่วยที่จัดจะเป็นผู้กำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และทหารกองประจำการ ได้แก่

1. กลุ่มช่างก่อสร้าง
2. กลุ่มช่างเชื่อมและโลหะแผ่น
3. กลุ่มช่างยนต์
4. กลุ่มช่างไฟฟ้า
5. กลุ่มช่างอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์
6. กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดยมีหลักการ ดังนี้

1. จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ ตามความจำเป็นไว้เป็นการประจำ ก่อนทหารกองประจำการจะปลดทุกพลัด
2. แนวความคิดในการจัดหลักสูตรเป็นไปตามที่ทหารพัฒนาการ ดำเนินมาแล้ว
3. หลักสูตรที่จัดทำขึ้น พิจารณาหลักสูตรที่กรมในสายวิทยาการของกองทัพอากาศ สามารถจะสนับสนุนอุปกรณ์และวิทยากรได้
4. มีหลักสูตรเพียงพอให้สามารถเลือกเรียนได้ ตามความสนใจและความสมัครใจของทหารกองประจำการ
5. เป็นหลักสูตรสั้น ๆ สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือนำไปประกอบเพิ่มเติมอาชีพเดิมได้
6. มีความมุ่งหมายจะเปิดเป็นหลักสูตรฝึกอบรม ให้แก่ทหารทุกหน่วยโดยพิจารณาหลักสูตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น

การดำเนินการฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับทหารกองประจำการ กองทัพอากาศให้หน่วยทหารที่รับผิดชอบในการฝึกอบรมทหารกองประจำการแสวงหาประโยชน์และขอความร่วมมือจากส่วนราชการหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน วิทยาลัยเทคนิค ฯลฯ กำหนดหลักสูตรให้เหมาะสมกับที่จะให้ทหารได้ใช้เป็นอาชีพได้จริงเมื่อปลดประจำการ โดยพิจารณาถึงความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น ความรู้พื้นฐานของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรม เครื่องช่วยฝึกและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มี และอาชีพก่อนเข้ารับราชการทหาร งบประมาณค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม กองทัพอากาศสนับสนุนให้เป็นค่าตอบแทนวิทยากร ค่าเครื่องช่วยฝึกสิ้นเปลือง และน้ำมันเชื้อเพลิง งบประมาณค่าใช้จ่ายใน

การจัดหาสิ่งอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกในลักษณะถาวร กองทัพอากาศจะให้การสนับสนุน โดยแยกดำเนินการต่างหากให้หน่วยแสวงหาผลประโยชน์จาก ส่วนราชการและภาคเอกชนในพื้นที่โดยใกล้ชิดและต่อเนื่อง ในเรื่องการขอรับการสนับสนุน การเปิดหลักสูตรเพิ่มเติม วิทยาการ และเครื่องช่วยฝึก

การศึกษาเรื่องการฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับทหารกองประจำการ สดพร ชื่อนั้น (2548) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทหารกองประจำการของกองทัพอากาศแบบบูรณาการ พบว่า ทหาร กองประจำการส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 50) มีโอกาสนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษา และการฝึกอบรมมาช่วยชุมชนหรือหมู่บ้านได้มาก เพราะประกอบอาชีพอยู่ในหมู่บ้าน และร้อยละ 14 ไม่ได้ช่วยหมู่บ้านหรือชุมชนเลย เพราะไม่ได้ทำมาอยู่ในหมู่บ้าน และชุมชนแต่ไปทำงาน ที่ต่างท้องถิ่นออกไป แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีโอกาสก็จะพยายามใช้ความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์ที่ศึกษาหรือฝึกอบรมไปช่วยเหลือชุมชนหรือสังคมที่ตนเองประกอบอาชีพอยู่

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพทหาร กองประจำการ จากการสอบถามความคิดเห็นของทหารกองประจำการที่ปลดประจำการแล้ว พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคทำให้การพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จ คือ

1. หลักสูตรและเนื้อหาในการฝึกอบรมบางหลักสูตรยังไม่เพียงพอต่อการนำไป ประกอบอาชีพ
2. วิธีการฝึกอบรมยังไม่ช่วยให้ทหารกองประจำการมีความรู้และประสบการณ์ อย่างเต็มที่
3. เวลาในการฝึกอบรมของบางหลักสูตรน้อย ทำให้ไม่พอเพียงต่อการฝึกประสบการณ์ ให้พอเพียงต่อการนำไปประกอบอาชีพจริง
4. วิทยาการหรือครูฝึกอบรมบางคนใช้วิธีการที่ไม่น่าสนใจ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดความเบื่อหน่ายไม่น่าสนใจ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ความรู้และประสบการณ์ไม่เต็มที่

การศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริมให้ทหารกองประจำการ กองทัพอากาศได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย สายสามัญ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non - Formal Education) เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการ การศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธี จึงก่อให้เกิดประโยชน์

ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างมาก การศึกษานอกโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงมวลประชากร การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีอยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะ ทักษะ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ผักผ่อน อาชีพ หรือการพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ นอกจากนั้นการศึกษานอกระบบโรงเรียน ยังเป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ยกโอกาสพลาดหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ผักทักษะ ปลุกฝังเจตคติ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการประกอบสัมมาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับ ความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามควร แก่อัตภาพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538) การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงถือเป็น กระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีการกิจสำคัญที่จะต้องให้ประชาชนได้รับการศึกษา อย่างเสมอภาค โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคม ที่เป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับการศึกษา นอกจากนั้นยังจะต้องได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องจาก การศึกษาขั้นพื้นฐานของชีวิต เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพของเขา

การดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ เป็นการจัดการศึกษาอบรม ตามแนวคิดการฝึกอบรมของ (สกรินทร์ บำเพ็ญสมัย, 2541, หน้า 13) ที่ได้สรุปว่า นักวิชาการได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้เป็นอันมาก เช่น การฝึกอบรมเป็น กระบวนการเพิ่มพูนสมรรถภาพของพนักงานในการทำงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการพัฒนา นิสัย ความคิด ความชำนาญ ความรู้และท่าทีต่าง ๆ หรือการฝึกอบรม คือ ความพยายามที่จะเปลี่ยน ท่าทีและพฤติกรรมของมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กระทรวงกลาโหมและกระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมมือในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการไว้ ดังนี้

1. หลักการในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการในเหล่าทัพต่าง ๆ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538) ได้คำนึงถึงหลักการสำคัญ อย่างน้อย 4 ประการ คือ

1.1 การขยายโอกาสทางการศึกษากล่าวคือการพัฒนาใด ๆ ก็ตาม หากบุคคล ที่เกี่ยวข้องมีพื้นฐานการศึกษาคือเชื่อว่าจะประสบผลสำเร็จ เพราะถือว่าการศึกษาคือ ตัวชีวิตอันหนึ่ง

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ทหารกองประจำการ และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องเหล่านั้น ให้ได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง

1.2 การพัฒนาคุณภาพทรัพยากรทหาร กล่าวคือกองทัพจะมีคุณภาพได้ย่อมต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลดังกล่าวมาแล้วเข้ามาเป็นองค์ประกอบ ซึ่งต้องเป็นองค์ประกอบที่ดีและมีความพร้อมในทุก ๆ ด้านและการจะพัฒนาให้เกิดขึ้นตามนั้นได้ มีความเชื่อว่าระบบการศึกษานอกโรงเรียน น่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญอันหนึ่งที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งสายสามัญ สายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้เป็นอย่างดี

1.3 การสร้างค่านิยมให้ประชาชนเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ กล่าวคือในอดีตที่ผ่านมาเมื่อถึงเวลาที่จะมีการคัดเลือกทหารกองประจำการหรือทหารเกณฑ์ ประชาชนส่วนใหญ่เกิดความคิดและเข้าใจว่าเป็นเรื่องที่น่ากลัว โดยเฉพาะการจะต้องนำมาฝึกวิชาทหารไม่มีโอกาสพัฒนาตนเอง เสียดสิทธิและโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพของตนเองตลอดระยะเวลา 2 ปี ในอนาคตข้างหน้าหากนำยุทธวิธีทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเข้ามาร่วมดำเนินการจะสามารถช่วยยกระดับพื้นฐานการศึกษาให้มีอาชีพติดตัวเมื่อปลดจากกองประจำการแล้ว เพราะถือว่าสถาบันทหารจากแต่ละเหล่าทัพ คือ โรงเรียนของประชาชนอีกแห่งหนึ่ง

1.4 การสร้างผู้นำชุมชนที่มีคุณภาพในท้องถิ่น กล่าวคือ ในอนาคตหากยอมรับว่าสถาบันทหารจากเหล่าทัพคือโรงเรียนของประชาชนที่อาศัยระบบการศึกษานอกโรงเรียน ย่อมช่วยขัดเกลา และปลูกฝังให้บุคคลเหล่านี้ เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถรวมทั้งวิชาการ ทหารในแง่ของควมมีจิตสำนึกที่ดี ความมีระเบียบ วินัย ความมีอุดมการณ์ เมื่อปลดจากประจำการแล้วมีความเชื่อว่าทรัพยากรมนุษย์เหล่านี้จะสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับให้แก่บุคคลอื่น ๆ ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

2. วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ

ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับทหารกองประจำการนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน ระบุวัตถุประสงค์ในการจัดไว้เพื่อพัฒนาคุณภาพทหารกองประจำการให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของกองทัพ สังคม และ ชุมชน จึงได้ดำเนินการเพื่อ

2.1 ยกระดับความรู้พื้นฐานการศึกษาสายสามัญ ให้กับทหารกองประจำการให้สูงขึ้น

2.2 จัดการศึกษาสายอาชีพให้กับทหารกองประจำการ ในอันที่จะช่วยให้มีอาชีพเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของครอบครัว

2.3 เพื่อพัฒนาเจตคติและจริยธรรมของทหารกองประจำการ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การพัฒนาในปัจจุบัน

3. นโยบายรูปแบบและแนวทางในการดำเนินงาน การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับทหารกองประจำการ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2537, หน้า 46 - 50) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ ไว้ดังนี้คือ

3.1 นโยบายในด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ

3.1.1 ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับผู้ที่เป็นทหารกองประจำการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อยกระดับพื้นฐานการศึกษาให้สูงขึ้น

3.1.2 เน้นจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทหารกองประจำการในอันที่จะช่วยลดรายจ่ายของครอบครัวตลอดจนพัฒนาอาชีพหลัก และมีอาชีพรอง รวมทั้งการพัฒนาเจตคติและจริยธรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3.1.3 เร่งรัดการพัฒนาระบบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการที่ดำเนินการแล้วให้มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น

3.1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทหารกองประจำการซึ่งผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ จากทุกหน่วยงานมาเทียบโอนได้ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเป็นการสร้างโอกาส แรงจูงใจในการศึกษาเพิ่มเติม

4. รูปแบบการดำเนินงานในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ

4.1 การศึกษาสายสามัญในด้านการจัดการศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีมาตรฐานศักดิ์ และสิทธิ์ เช่นเดียวกับการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกประการ ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนสามารถออกประกาศนียบัตรการศึกษาในแต่ละระดับให้กลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง

4.2 การศึกษาสายอาชีพ การจัดการศึกษาสายอาชีพ จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เป็นหลักสูตรของหน่วยงานนั้น ๆ และหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้ที่จบการศึกษาตามรูปแบบนี้ส่วนใหญ่จะได้รับวุฒิบัตร หรือหนังสือรับรองความรู้ตามความเหมาะสมแก่หลักสูตรสามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ในการเทียบโอนความรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนได้

4.3 การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการจัดการศึกษาอบรมด้านวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ อาจเป็นความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง ความมีระเบียบวินัย การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สาธารณสุข มูลฐาน กฎหมายที่ควรรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี การจัด

การศึกษาในส่วนนี้จัดขึ้น โดยหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน วุฒิบัตรที่ได้รับจะเป็น ประโยชน์ในการนำมาใช้เทียบโอนความรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษาสายอาชีพ และการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการนั้น จะนำมาใช้ประโยชน์ในการเทียบโอนหมวดวิชาเลือก ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับทหารกองประจำการ ทำให้สามารถจบหลักสูตรได้ภายในกำหนด 2 ปี

5. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

ทหารกองประจำการที่เข้าร่วมโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะต้องศึกษาหมวดวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา คือ หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาคณิตศาสตร์ หมวดวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต หมวดวิชาโลกของงานอาชีพ และหมวดวิชา เลือก 3 หมวดวิชา ซึ่งทหารกองประจำการสามารถนำความรู้เกี่ยวกับวิชาการทหารเบื้องต้น มาเทียบโอนเป็นผลการเรียนได้ทั้ง 3 หมวดวิชา โดยมีผู้บังคับบัญชาระดับผู้บังคับ กองพัน ผู้บังคับกองร้อยอิสระหรือนายทหารผู้ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ออกหนังสือรับรอง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538, หน้า 33) สำหรับภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 จะเรียน หมวดวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา และภาคเรียนที่ 3 เทียบโอนหมวดวิชาเลือก 3 หมวดวิชา โดย โครงสร้าง หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 สำหรับ ทหารกองประจำการนั้น สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังภาพที่ 5

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

หมวดวิชา บังคับ 4 หมวด วิชา	ภาษาไทย 1 (7 หน่วยการเรียนรู้)	ภาคเรียนที่ 1 มีเวลา พบกลุ่มไม่น้อยกว่า 70% จึงจะมีสิทธิ์สอบ	กิจกรรมการพบกลุ่มเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิต - ภาคทฤษฎี 10 ชั่วโมง - ภาคปฏิบัติ 42 หน่วย (ไม่น้อยกว่า 42 ชั่วโมง)
	ส่งเสริมคุณภาพชีวิต (13 หน่วยการเรียนรู้)	ปลายภาคเรียน	
	คณิตศาสตร์ (3 หน่วยการเรียนรู้)	ภาคเรียนที่ 2 มีเวลา พบกลุ่มไม่น้อยกว่า 70% จึงจะมีสิทธิ์สอบ กิจกรรม ปลายภาคเรียน	
	โลกของงานอาชีพ (3 หน่วยการเรียนรู้)		
หมวดวิชา เลือก 3 หมวดวิชา	1. วิชาอาชีพ 1 (วิชาชีพทหาร)	เทียบโอนผล การเรียนรู้วิชาชีพ	ภาคเรียน ที่ 3
	2. วิชาอาชีพ 2 (วิชาเสริมวิชาชีพทหาร)		
	3. วิชาอาชีพ 3 (วิชาทักษะอาชีพ)		

ภาพที่ 5 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530
สำหรับทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

6. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530

ทหารกองประจำการ ที่เข้ารับการศึกษาดำเนินหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามโครงการจัดการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในหน่วยทหาร จะต้องศึกษาหมวดวิชาบังคับ 5 หมวดวิชา คือ หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาสังคมศึกษา หมวดวิชาพลานามัย หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือก 3 หมวดวิชา ซึ่งทหารกองประจำการสามารถนำความรู้เกี่ยวกับวิชาการทหารเบื้องต้นมาเทียบโอนได้ทั้ง 3 หมวดวิชา แต่การนำวิชาอาชีพของทหารมาเทียบโอนนั้น สามารถเทียบโอนได้เพียงระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น โดยมีผู้บังคับบัญชา ตั้งแต่ระดับผู้บังคับกองพันหรือผู้บังคับกองร้อยอิสระหรือนายทหารที่ได้รับมอบหมายของหน่วย เป็นผู้ออกหนังสือรับรอง การเรียนของทหารกองประจำการในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีลักษณะและวิธีการเช่นเดียวกับการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะแตกต่างกันเฉพาะรายละเอียดบางอย่าง เช่น จำนวนหมวดวิชาบังคับ กิจกรรมการพบกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยคุณสมบัติผู้สมัครเรียนต้องสอบได้วุฒิหรือระดับชั้นอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ คือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม. 6 เดิม) หรือประโยคมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 4 หรือการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 หรือหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเปรียญธรรม 3 ประโยค หรือวุฒิการศึกษาอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หรือใบรับรองวุฒิการสอบเทียบความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อสิทธิบางอย่าง หรือเป็นผู้ที่เคยศึกษาหลักสูตรต่างประเทศระดับชั้น (เกรด) การศึกษาปีที่ 10 หรือสอบได้ระดับชั้น (เกรด) การศึกษาอย่างน้อยปีที่ 10 สำหรับ ภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 เรียนหมวดวิชาบังคับ 5 หมวดวิชา และภาคเรียนที่ 3 เทียบโอนหมวดวิชาเลือก 3 หมวดวิชา โดยโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530 สำหรับทหารกองประจำการนั้น สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังภาพที่ 6

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2530

สำหรับทหารกองประจำการ

หมวดวิชา บังคับ 5 หมวดวิชา	ภาษาไทย 1 (6 หน่วยการเรียนรู้)	ภาคเรียนที่ 1 มีเวลา พบกลุ่มไม่น้อยกว่า 70% จึงมีสิทธิ์สอบ ปลายภาคเรียน	
	สังคมศึกษา 1 (6 หน่วยการเรียนรู้) พลานามัย (6 หน่วยการเรียนรู้)	กิจกรรมการพบกลุ่ม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	
	วิทยาศาสตร์ 1 หรือ 2 (6 หน่วยการเรียนรู้) พื้นฐานวิชาชีพ (12 หน่วยการเรียนรู้) - ช่างอุตสาหกรรม - เกษตรกรรม - ดุพกรรม - พาณิชยกรรม - ศิลปหัตถกรรม (เลือก 1 สาขา)	ภาคเรียนที่ 2 มีเวลา พบกลุ่มไม่น้อยกว่า 70% จึงจะมีสิทธิ์สอบ	- ภาคทฤษฎี 10 ชั่วโมง - ภาคปฏิบัติ 48 หน่วย กิจกรรมปลายภาคเรียน (ไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง)
หมวดวิชาเลือก 3 หมวดวิชา	1. วิชาอาชีพ 1 (วิชาชีพทหาร)	เทียบโอน ผลการเรียน วิชาชีพ	ภาคเรียน ที่ 3
	2. วิชาอาชีพ 2 (วิชาเสริมวิชาชีพทหาร) 3. วิชาอาชีพ 3 (วิชาทักษะอาชีพ)		

ภาพที่ 6 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2530
สำหรับทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

7. บทบาทหน้าที่กองทัพอากาศในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการกองทัพอากาศ

7.1 กรมกำลังพลทหารอากาศ (กพ.ทอ.) มีหน้าที่วางแผนอำนวยการ ประสานงาน ควบคุม และเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับทหารกองประจำการของกองทัพอากาศ ตลอดจนรายงานผลการปฏิบัติให้ผู้บังคับบัญชาและหน่วยที่เกี่ยวข้องทราบตามกำหนด

7.2 กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ (บศอ.) มีหน้าที่

7.2.1 ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการของหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ของกองทัพอากาศ

7.2.2 ประสานงานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ของกองทัพอากาศให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

7.2.3 ประเมินผลโครงการแล้วสรุปรายงาน ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผ่านกองกำลังพลทหารอากาศปีละ 2 ครั้ง

7.3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (บยอ.) มีหน้าที่กำกับดูแลติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับทหารกองประจำการของหน่วยปกครองทหารกองประจำการในสังกัด กองบัญชาการยุทธทางอากาศ ที่เป็นหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ของกองทัพอากาศ

7.4 กองบัญชาการสนับสนุนทหารอากาศ (บนอ.) มีหน้าที่กำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับทหารกองประจำการของหน่วยในสังกัด กองบัญชาการสนับสนุนทหารอากาศ

7.5 หน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ของกองทัพอากาศ มีหน้าที่ดังนี้

7.5.1 ดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ทหารกองประจำการ ในสังกัด

7.5.2 สนับสนุนในเรื่องครูประจำกลุ่ม นายทหาร โครงการ อุปกรณ์การศึกษา สาธารณูปโภค อาคารสถานที่ ตลอดจนกำหนดวันเวลาพบกลุ่ม

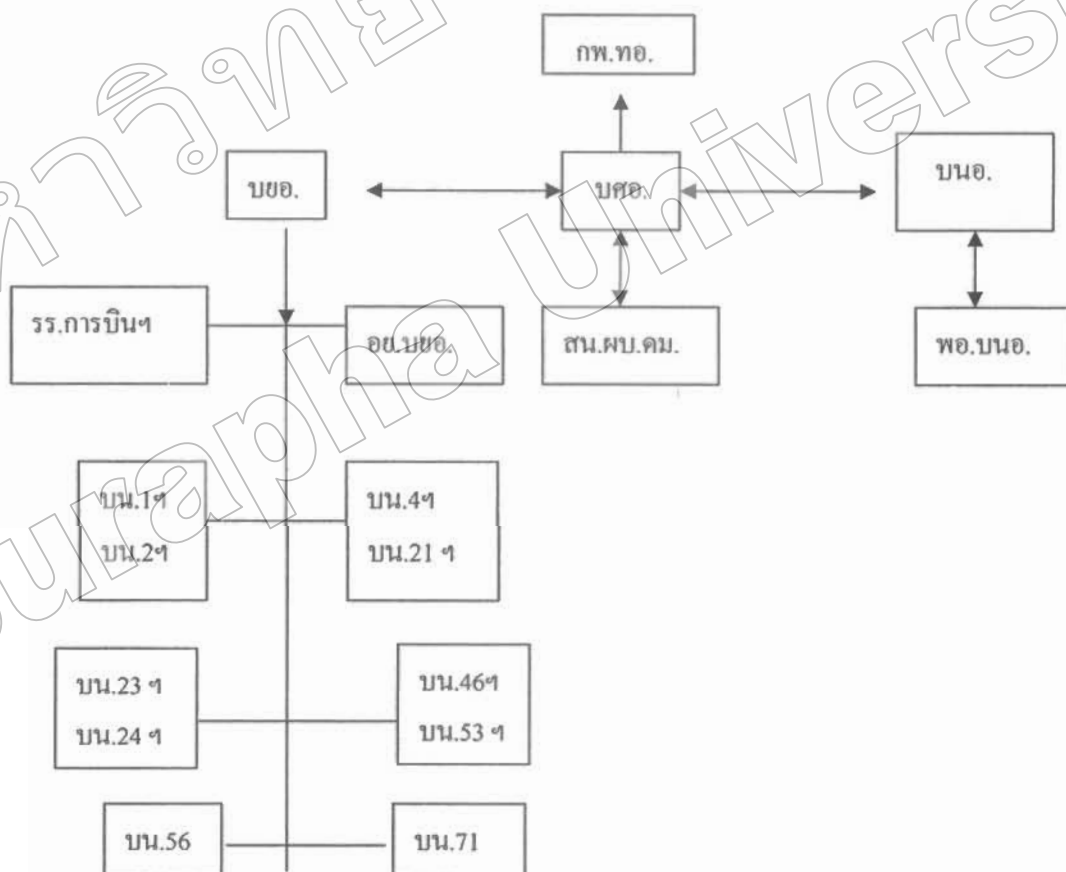
7.5.3 ประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมาย และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในเรื่องโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

7.5.4 สรรหาบุคคลที่เหมาะสมเพื่อแต่งตั้งเป็นครูประจำกลุ่มและเป็นนายทหารโครงการ

7.5.5 ประสานกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ หรือ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในเรื่องการรับสมัคร ตลอดจนการขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาการลงทะเบียนการปฐมนิเทศนักศึกษาและสื่อการเรียนการสอน

7.5.6 ประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินงานแล้วรายงานผลให้กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศทราบปีละ 2 ครั้ง

หน่วยทหารของกองทัพอากาศได้แบ่งมอบบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับกำลังพลของกองทัพอากาศ ตลอดจนการประสานงานกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนของจังหวัด หรือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยสามารถแสดงสายการประสานงานได้ ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แสดงสายการประสานงานและการดำเนิน โครงการขยาย โอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ กองทัพอากาศ

8. ประโยชน์ของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ ก่อให้เกิดผลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (สตพร ชื่อมัน, 2547, หน้า 38 - 39)

1. ผลต่อนโยบายของรัฐบาล การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ เป็นการดำเนินงานที่สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ทหารกองประจำการ อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในด้านความมั่นคงที่มุ่งเน้นปรับปรุงบทบาทของกองทัพให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรจากส่วนราชการ พลเรือน ภาคเอกชน ประชาชน และสถานประกอบการให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและแลกเปลี่ยนข่าวสารการเรียนรู้ต่อกันและส่งผลให้นโยบายขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนบรรลุเป้าหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ผลต่อเศรษฐกิจโดยรวม การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ นับเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการ ช่วยลดค่าครองชีพในชีวิตประจำวันของแต่ละครอบครัว ส่งเสริมให้ทหารกองประจำการมีอาชีพเสริมหรืออาชีพหลักเมื่อปลดประจำการแล้ว ตลอดจนส่งเสริมการลดภาระการว่างงานให้กับทหารกองประจำการเมื่อปลดไปแล้ว

3. ผลต่อการเงินและงบประมาณของประเทศ การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ โดยใช้ระบบของการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ประหยัดทั้งในด้านงบประมาณ การลงทุนของรัฐ และระยะเวลา แต่สามารถให้ผลการเรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

4. ผลทางสังคมและการเมือง การจัดการศึกษาให้กับทหารกองประจำการ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษานอกโรงเรียน นับเป็นการพัฒนาประชาชนที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้นำชุมชนที่มีคุณภาพเมื่อปลดประจำการแล้ว รวมทั้งเป็นการยกระดับความรู้พื้นฐานทางด้านสามัญ และเสริมความรู้ทางด้านอาชีพให้กับทหารกองประจำการ ในอันที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนเป็นขวัญกำลังใจและสวัสดิการแก่บุคลากรทางด้านทหารทุกระดับ อีกทั้งช่วยลดปัญหาอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น

เมื่อทหารกองประจำการได้รับราชการทหารตามกำหนดเวลา และปลดประจำการไปแล้ว ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ต้องการประกอบอาชีพ โดยเข้าทำงานในโรงงาน อุตสาหกรรม งานก่อสร้าง และงานอื่น ๆ ที่มีรายได้ที่แน่นอน และมีรายได้สูงกว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่กำลังเปลี่ยนจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรม และความต้องการที่จะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของ

ประชาชน แต่การที่จะบรรลุความประสงค์ของทหารกองประจำการที่จะได้เข้าทำงานต่าง ๆ ตามประสงค์นั้น ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ คือ คุณวุฒิทางการศึกษาประการหนึ่ง และความรู้ความสามารถของทหารในด้านฝีมือแรงงานอีกประการหนึ่ง ในการที่ทหารกองประจำการได้ทำงานที่มีรายได้แน่นอนและมีรายได้สูงกว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ก็จะสามารถดำรงชีพของตนเองได้และแบ่งปันรายได้ไปสู่ครอบครัวในภูมิลำเนาเดิม จะทำให้เกิดการเพิ่มพูนรายได้ของครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่แล้วประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ต่ำ เป็นการชะลอหรือหยุดยั้งการหลั่งไหลเข้าสู่เมืองใหญ่ หรือกรุงเทพมหานคร เพื่อการแสวงหางานทำได้ส่วนหนึ่งผลทางอ้อมที่ได้รับก็คือประชาชนจะไม่ทิ้งพื้นที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาเดิมเข้ามาแออัดในเมืองใหญ่หรือเมืองหลวงมากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกำลังประชาชนในการป้องกันประเทศตามแผนการต่อสู้แบบเบ็ดเสร็จ สำหรับทหารกองประจำการที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาค่ำ ไม่มีฝีมือแรงงานพอที่จะเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม งานก่อสร้าง ฯลฯ หรือผู้ที่มีโอกาสแต่สมัครใจที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมในภูมิลำเนาเดิม ก็จะสามารถที่จะไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนและสามารถที่จะเป็นแกนนำของชุมชน เพื่อที่จะทำหน้าที่เป็นบุคลากรต่าง ๆ ตามโครงการที่รัฐได้จัดตั้งขึ้นในท้องถิ่นนั้นๆ แม้ว่าทหารกองประจำการเหล่านั้นจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็ตาม ในการที่เรามีแกนนำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถและมีระเบียบวินัยที่ดี ย่อมจะเชื่อมโยงและประสานงานของชุมชนนั้นๆ ทำให้บรรลุโครงการต่าง ๆ ของรัฐได้เป็นอย่างดี และจะก่อให้เกิดความเจริญของท้องถิ่น และความมั่นคงในพื้นที่นั้น ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ตามแนวชายแดนและพื้นที่ที่มีปัญหาเกิดความไม่สงบจะเป็นความเร่งด่วนเป็นลำดับแรก ที่จะต้องมีบุคลากรหรือนำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ มีระเบียบวินัยที่ดี มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อย่างยิ่งยวด ในการที่จะปฏิบัติงานตามนโยบายที่รัฐได้กำหนดขึ้นในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

การฝึกอบรมทหารกองประจำการของต่างประเทศ

รัฐบาลของหลายประเทศได้กำหนดบทบาทของทหารในการพัฒนาโดยทางอ้อม กล่าวคือ ได้มีการให้ความรู้ความชำนาญ ตลอดจนปลูกจิตสำนึกทหารให้มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย ห่วงแทนทรัพยากรธรรมชาติ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น (จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, 2538, หน้า 26 - 28)

ประเทศอิสราเอล

เหล่านาซาล เป็นส่วนหนึ่งของกองทัพอิสราเอล (Israel Defend Force) ซึ่งมีลักษณะบางอย่างแตกต่างไปจากทหารธรรมดา คือ ในเรื่องการฝึก และศึกษาช่วงการเป็นทหารในเหล่านาซาล แบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ

1. การฝึกเบื้องต้น (Basic Training)

2. การฝึกวิชาเกษตรกรรมในนิคมคิบนุตซ์ และนิคมทหาร ซึ่งมีการกำหนดเวลาสำหรับการฝึกวิชาชีพของทหารได้ด้วยเช่นกัน

3. การฝึกวิชาทหารขั้นสูง (Advanced Military Training)

4. การฝึกงาน (Shalat) ในนิคมคิบนุตซ์ และนิคม โมซาฟ

หลังจากผ่านกระบวนการวิธีในการคัดเลือก แต่ละกลุ่ม (Garin) จะถูกส่งไปฝึกวิชาทหารเบื้องต้น ณ ศูนย์การฝึกทหารนาฮาล (Znahal Training Base) ซึ่งทุกปีจะคัดเลือกทหารนาฮาลเข้าเรียนในโรงเรียนนายสิบ ภายในศูนย์ฝึกนี้จะมีโรงเรียนนายสิบนาฮาลอยู่ด้วย นักเรียนนายสิบนาฮาลจะได้รับการฝึกและพัฒนาอบรมเข้มงวดมากกว่านักเรียนนายสิบปกติ โดยเฉพาะการปลูกฝังอุดมการณ์พัฒนาประเทศ และคุณลักษณะผู้นำ ทั้งนี้เพราะเขาเหล่านั้นมีภารกิจทั้ง 2 ด้าน คือ เป็นทั้งนักรบและนักพัฒนา

ประเทศปากีสถาน

กระทรวงกลาโหมปากีสถานได้ก่อตั้งโครงการฝึกอบรมทหารกองประจำการขึ้นในเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2501 เพื่อจะผลิตกำลังพลที่มีประสิทธิภาพให้แก่สังคม โดยได้ก่อตั้งหน่วยฝึกวิชาชีพแก่ทหารกองประจำการที่จะได้รับการปลดเป็นทหารกองหนุน 6 เดือน ในพื้นที่กว่า 30,000 เอเคอร์ ของเมืองราวัลปินดี (Rawal Pindi) กองทัพบกปากีสถานได้สร้างโรงเรียนฝึกอบรมวิชาชีพแก่ทหารทั้งก่อน และหลังปลดประจำการ วิชาที่ทำการสอนในทั้ง 2 โรงเรียนนี้มีความคล้ายคลึงกัน โดยจัดวิชาที่สอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังนี้

1. การฝึกอบรมวิชาชีพอุตสาหกรรม

ทหารกองหนุนและทหารกองประจำการที่สมัครใจจะรับการฝึกวิชาการเพื่อการอุตสาหกรรม ทั้งในห้องเรียนและภาคปฏิบัติในโรงงานอุตสาหกรรมที่กรมสวัสดิการทหารปากีสถานสร้างขึ้น เช่น โรงน้ำตาล โรงงานทอผ้า โรงงานปูนซีเมนต์ โรงงานผลิตรองเท้า โรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป และ โรงงานผลิตยางรถยนต์ จะเป็นทั้งโรงเรียน และที่ฝึกงานของทหาร หลังจากปลดประจำการแล้ว หรือสำเร็จหลักสูตร ทหารกองหนุนส่วนมากจะได้รับการบรรจุเป็นพนักงานและคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ตนเองเคยรับการฝึก

2. การฝึกอบรมเกษตรกรรม

ร้อยละ 80 ของประชาชนปากีสถานมีอาชีพเกษตรกรรม ทหารส่วนมากมาจากครอบครัวเกษตรกรรม ดังนั้นการอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมแผนใหม่ เช่นการจัดการและการพัฒนาที่ดิน (Soil Management) การเลี้ยงไก่ การปลูกอ้อย การปลูกฝ้าย การทำนา การเลี้ยงผึ้ง การรีดนม การขับรถแทรกเตอร์ และการตลาด จึงถือว่าเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลของประเทศ ดังที่ Hanning กล่าวว่า “การฝึกอบรมวิชาเกษตรกรรมสมัยใหม่ซึ่งทำให้ทหารกองหนุนสามารถเพิ่มผลผลิตทาง

เกษตรให้มีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น หมู่บ้านส่วนมากในป่าก็สถานมักจะได้นำมันและผู้หญิงบ้านที่เคยผ่านการรับราชการทหารมาแล้ว ยิ่งถ้าเขาเหล่านี้ได้ผ่านการอบรมวิชาเกษตรกรรมแผนใหม่แล้ว จะมีผลในทางบวกต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

สาธารณรัฐประชาชนจีน

เหมาเจ๋อตุง กล่าวว่า ทหารกับประชาชนเปรียบดังเรือกับน้ำ ถ้าน้ำคือเรือไม่สามารถแล่นได้ ถ้าประชาชนไม่ไว้ใจทหาร ไม่สนับสนุนทหาร ไม่มีความสัมพันธ์อันดีกับทหาร ทหารอาจไม่สำเร็จภารกิจในการรบได้ ในยามปกติทหารต้องไม่มีความแตกต่างกับประชาชน จะต้องฝังตัวแนบแน่นอยู่กับประชาชน เมื่อยามสงครามทหารจึงจะมีประชาชนเป็นฐาน

แนวความคิดดังกล่าวทำให้ทหารบกจีน (PLA) จัดตั้งทหารเหล่าสร้างผลผลิตและก่อสร้าง (Production and Construction) ขึ้นในปี พ.ศ. 2497 เพื่อทำหน้าที่เพิ่มผลผลิตทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม โดยครึ่งหนึ่งของผลผลิตที่ได้ถูกนำมาใช้ภายในกองทัพบก และอีกครึ่งหนึ่งนำไปช่วยเหลือประชาชน

กล่าวโดยสรุป กระบวนการฝึกอบรมที่กองทัพอากาศจัดให้แก่ทหารกองประจำการ กองทัพอากาศระหว่างประจำการ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และศักยภาพให้แก่ทหารกองประจำการกองทัพอากาศ ทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพ รวมทั้งการปลูกฝังอุดมการณ์การปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

คุณลักษณะทหารกองประจำการหลังการฝึกอบรม

ความจงรักภักดี

ความจงรักภักดี หมายถึง ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจ และทัศนคติที่ดีของทหารกองประจำการในการรับราชการทหาร ด้วยความสมัครใจและเต็มใจ อันจะส่งผล ไปถึงการปฏิบัติหน้าที่ของทหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทัพ

ความจงรักภักดี ตามความหมายของ กองบัญชาการทหารสูงสุด คือ คุณสมบัติของบุคคลที่มีจิตใจเชื่อถือ และยึดมั่นต่อประเทศชาติ กองทัพ หน่วย ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ กองทัพบก กล่าวว่า “ความจงรักภักดี คือ ความยอมสละตนเองเพื่อประโยชน์แห่งชาติ คือถึงแม้ว่าตนจะได้รับความเดือดร้อนรำคาญตกกระท่ำลำบาก หรือจนถึงต้องสิ้นชีวิตเป็นที่สุด ก็ยอมได้ทั้งสิ้น เพื่อมุ่งประโยชน์อันแท้จริงให้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” และกรมยุทธศึกษาทหารเรือได้ให้ความหมายของ “ความจงรักภักดี คือ คุณสมบัติประจำตัวของบุคคลที่มีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ต่อหน่วย ต่อผู้อาวุโส และต่อผู้บังคับบัญชาของตน”

ลี (Lee, 1980, pp. 24 - 25) กล่าวว่า ความจงรักภักดี หมายถึง การเชื่อฟัง การแสดงความรักความภักดีด้วยความเคารพ การซื่อสัตย์ การทำตามหน้าที่ และการให้การสนับสนุน โดยเชื่อกันว่า พนักงานที่มีความจงรักภักดีจะเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการผลิต และอุทิศตนเพื่อเป้าหมายขององค์กร มีความเต็มใจ และยินดีจะกระทำตามความต้องการขององค์กร มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ยอมรับการตัดสินใจในการบริหารจัดการแม้ว่าจะเป็นเพียงคำสั่งที่ตาม และจะละทิ้งหรือหยุดงานเมื่อเหตุการณ์คับขันเกิดขึ้น สิ่งที่จะให้ความจงรักภักดีได้นั้นเป็นไปได้เกือบหมดทุกสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นคนอื่น กลุ่มบุคคล สถาบัน ความคิด หรืออะไรก็ตามที่สามารถก่อให้เกิดผลได้ ความจงรักภักดีของพนักงานมองได้ว่าเป็นทัศนคติของกลุ่มพนักงานกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีต่อองค์กร ซึ่งระดับความจงรักภักดีมีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับความผูกพัน และความเต็มใจในการอุทิศความต้องการของตน หรือความต้องการของกลุ่ม เพื่อความต้องการขององค์กร อย่างไรก็ตามก็ระดับความจงรักภักดีของแต่ละบุคคลแปรเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ และคุณค่าที่เขายึดถืออยู่ต่อสิ่งนั้น ๆ และเป้าหมายหลักของผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อองค์กร คือ ความมีโอกาสในการทำงาน การมีสิทธิได้แย้งหรือคัดค้าน ความก้าวหน้าในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ที่ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะปฏิบัติงานอย่างหลากหลายได้ (Touretzky, 1979, p. 125)

เชษฐา ฐานะจาโร (2540) ได้ให้ความหมาย ความจงรักภักดีของคุณลักษณะและการแสดงออกของกำลังพลที่มีอุดมการณ์ว่า หมายถึง ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และผู้บังคับบัญชา ดังนี้

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ มีคุณลักษณะและการแสดงออก ดังนี้

1.1 ทางกาย โดย

1.1.1 ปกป้องและส่งเสริมเกียรติภูมิของชาติไทยในทุกโอกาส

1.1.2 ปกป้องและรักษารูปไทย หรือบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศไทย

ยิ่งกว่าชีวิต

1.1.3 แต่งเครื่องแบบหรือแต่งกายให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียม วัฒนธรรมไทย หรือประเพณีท้องถิ่น

1.1.4 แสดงความเคารพธงชาติ ธงชัยเฉลิมพล หรือประดับธงชาติ ในสถานที่หรือเวลาที่เหมาะสม หากประดับร่วมกับธงชาติอื่นจะต้องไม่อยู่ในระดับต่ำกว่า

1.1.5 ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมชาติด้วยความเสมอภาค โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา ฐานะ หรือ ดินกำเนิด

1.2 ทางวาจา โดย

1.2.1 พูดและใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามอักขรวิธี หลีกเลี่ยงการใช้ภาษา

ต่างประเทศปะปนขณะที่พูดโดยไม่จำเป็น

1.2.2 เสริมสร้างความเข้าใจเรื่องชาติบ้านเมืองในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกภายในชาติ

1.2.3 ไม่แพร่พรายความลับของทางราชการ

1.2.4 ช่วยเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจเรื่องของชาติบ้านเมืองในทางที่ถูกต้อง

1.3 ทางจิตใจ โดย

1.3.1 มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย

1.3.2 มีความสำนึกต่อหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี

1.3.3 มีความสำนึกและทดแทนบุญคุณของชาติ

2. ความจงรักภักดีต่อศาสนา มีคุณลักษณะและการแสดงออก ดังนี้

2.1 ทางกาย โดย

2.1.1 ปฏิบัติตนให้เคร่งครัดตามหลักศาสนาของตน

2.1.2 ไม่แสดงอาการดูหมิ่นเหยียดหยามหรือเบียดเบียนศาสนาอื่น

2.1.3 ให้การสนับสนุนในโอกาสอันควร

2.2 ทางวาจา โดย

2.2.1 อบรม สั่งสอน ตักเตือนคนในปกครองให้ยึดมั่นในหลักศาสนา

2.2.2 ไม่กล่าววาจาถ้อยเลวร้ายถึงบุคคลหรือศาสนาอื่น

2.3 ทางจิตใจ โดย

2.3.1 ยึดมั่นในหลักศาสนาของตนอย่างถูกต้อง

2.3.2 ชักจูงให้คนในปกครองพึงระลึกเสมอว่า ศาสนา เป็นที่พึ่งทางจิตใจของตนเองและสังคม

3. ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ มีคุณลักษณะและการแสดงออก ดังนี้

3.1 ทางกาย โดย

3.1.1 เมื่อจะเข้าเฝ้าฯ ต้องแต่งเครื่องแบบหรือแต่งกายให้ถูกต้องและเรียบร้อย

3.1.2 หมั่นฝึกซ้อมการประพุดิปฏิบัติ ให้ถูกต้องตามประเพณีของข้าราชการในราชสำนักเมื่อเข้าเฝ้า

3.1.3 ขึ้น เดิน ถู นั่งด้วยอาการสำรวม ในทุกโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ ต้องไปถึงสถานที่ก่อนหมายกำหนดการ และจะกลับได้ต่อเมื่อเสด็จขึ้นหรือเสด็จกลับแล้วเท่านั้น

3.1.4 ถวายความเคารพ ถวายความปอดกษัยและถวายพระเกียรติในทุกโอกาส

3.2 ทางวาจา โดย

3.2.1 ใช้ราชาศัพท์ให้ถูกต้อง

3.2.2 ไม่ควรนำความอันเป็นพระราชกระแสไปเอ่ยอ้างกับบุคคลอื่น

3.2.3 ไม่นำกิจกรรมในราชสำนักหรือในพระราชฐานไปเปิดเผยกับบุคคลอื่น

โดยไม่สมควร

3.3 ทางจิตใจ โดย

3.3.1 ยึดมั่นและเทิดทูนว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

3.3.2 พร้อมที่จะสนองพระบรมราโชบาย หรือพระราชดำริ

4. ความจงรักภักดีต่อผู้บังคับบัญชา

4.1 ทางกาย โดย

4.1.1 ปฏิบัติตามคำสั่งที่ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมทหารอย่างเคร่งครัด

4.1.2 ประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา

4.1.3 สนองตอบต่อคำสั่ง หรือนโยบายของผู้บังคับบัญชาโดยไม่ลังเล

4.2 ทางวาจา โดย

4.2.1 กล่าวยกย่องสิ่งที่ดีงามของผู้บังคับบัญชาในโอกาสอันควร

4.2.2 จงดเว้นหรือหลีกเลี่ยงที่จะอยู่ในวงสนทนา ซึ่งกล่าวพาดพิงถึงผู้บังคับบัญชา

ในทางเสื่อมเสีย

4.2.3 ไม่ควรนำผู้บังคับบัญชาไปกล่าวอ้างโดยท่านมิได้สั่งการ

4.3 ทางจิตใจ โดย

4.3.1 เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาเหนือตน โดยเคร่งครัด

4.3.2 มีความเคารพ ยกย่องและให้เกียรติแก่ผู้บังคับบัญชาทั้งต่อหน้าและลับหลัง

กล่าวโดยสรุป ความจงรักภักดี หมายถึง การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะความจงรักภักดีต่อสถาบันที่รักเคารพ คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ต่อหน่วยงาน ต่อผู้บังคับบัญชา และต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

ความเสียสละ

ความเสียสละ หมายถึง การอุทิศเวลาและการแสดงความกล้าหาญ โดยไม่คำนึงถึงเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ดังนี้ (เชษฐา ฐานะจาโร, 2540)

1. การอุทิศเวลาเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือประโยชน์ของส่วนรวม มีคุณลักษณะและการแสดงออกดังนี้

1.1 ทางกาย โดย